

Souhrnná zpráva o stavu přístupnosti veřejné správy a veřejných služeb pro osoby se zdravotním postižením

2020

Obsah

1.	Úvod	1
1.1.	Přístupnost veřejné správy a veřejných služeb	1
1.2.	Institucionální kontext a relevantní strategické dokumenty	3
2.	Oblasti přístupnosti.....	5
	Oblast 1: Komunikace a jednání s úřady	5
	Oblast 2: Přístupnost informací a internetových stránek	9
	Oblast 3: Přístupnost veřejných služeb v oblasti zaměstnanosti a sociálního zabezpečení ..	12
	Oblast 3.1: Přístupnost veřejných služeb v oblasti zaměstnanosti	12
	Oblast 3.2: Sociální pojištění	14
	Oblast 3.3: Sociální služby	16
	Oblast 3.4: Zvláštní pomůcky	18
	Oblast 4: Volby.....	20
	Oblast 5: Bezpečnost a ochrana obyvatelstva	23
	Oblast 6: Přístupnost budov.....	27
	Oblast 7: Přístupnost v oblasti veřejné dopravy	30
	Oblast 7.1: Přístupnost prostředků železniční a silniční dopravy.....	30
	Oblast 7.2: Přístupnost dopravních staveb.....	34
	Oblast 7.3: Přístupnost informací ve veřejné dopravě	37
	Oblast 8: Přístupnost v oblasti kultury	40
	Oblast 8.1: Přístupnost veřejných služeb v kultuře	40
	Oblast 8.2: Přístupnost kulturních budov	48
	Oblast 8.3: Přístupnost knihoven.....	51
	Oblast 9: Přístupnost výrobků a služeb	55
	Oblast 10: Cestovní ruch	58
3.	Závěr.....	61

1. Úvod

Souhrnná zpráva o stavu přístupnosti veřejné správy a veřejných služeb pro osoby se zdravotním postižením (dále jen „Zpráva“) je souhrnnou ucelenou informací o stavu přístupnosti ve vybraných oblastech veřejné správy a veřejných či veřejně regulovaných služeb v České republice. Byla vytvořena ve spolupráci s Odbornou skupinou pro přístupnost veřejné správy a veřejných služeb, která byla zřízena Vládním výborem pro osoby se zdravotním postižením (dále také „VVOZP“), věcně příslušnými resorty a s organizacemi osob se zdravotním postižením, které poskytly náměty na zlepšení v jednotlivých oblastech.

Osoby se zdravotním postižením (dále také „OZP“) jsou skupinou, která má oproti většinové společnosti specifické nároky a potřeby, resp. její nároky a potřeby jsou stejné, ale jejich naplnění je často nezbytné realizovat s ohledem na specifické potřeby jednotlivých skupin osob se zdravotním postižením. Aby tato skupina lidí byla plně začleněna do intaktní společnosti, je třeba zajistit, aby mohla svá práva naplňovat ve stejné míře jako ostatní. Z tohoto důvodu je nutné vytvářet takové podmínky, které integraci a vyrovnávání příležitostí umožní.

Zpráva je rozdělena do tří částí. První, úvodní část, obsahuje základní informace, vymezení neužívanějších pojmů a obecné povinnosti pro zajištění přístupnosti. Druhá, analytická část, obsahuje výčet 10 strategických oblastí podpory osob se zdravotním postižením z hlediska přístupnosti a třetí, závěrečná část, pak obsahuje shrnutí a nejdůležitější očekávané změny.

1.1. Přístupnost veřejné správy a veřejných služeb

Jedním z nejdůležitějších prostředků integrace osob se zdravotním postižením do společnosti je zajištění přístupnosti. Tento pojem se prolíná téměř všemi oblastmi života osob se zdravotním postižením. Je možné ho definovat jako míru dostupnosti, v níž je produkt, zařízení, služba nebo prostředí dostupné co největšímu počtu lidí. Obecně lze přístupnost považovat za schopnost daného zboží, služby či prostředí zajistit přístup všem lidem bez rozdílu.

S pojmem přístupnost úzce souvisí pojem univerzální design, který znamená navrhování výrobků, vybavení, programů a služeb tak, aby mohly být v co největší míře využívány všemi lidmi bez nutnosti dalších úprav. Následná úprava a výroba speciálních výrobků či vytváření specifických přístupů je totiž nejen diskriminující, ale často také finančně náročné. Univerzální design však nevyklučuje existenci podpůrných pomůcek pro určité skupiny osob se zdravotním postižením, pokud je jejich použití účelné.

Přístupnost je také jedním ze základních principů vyplývajících z mezinárodních závazků, zejména z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením (dále jen „Úmluva“), i národních právních předpisů, který musí být při výkonu veřejné správy a veřejných služeb uplatňován.

Všechny činnosti vyplývající z výkonu veřejné správy a poskytování veřejných služeb tak musí být v co nejvyšší možné míře přístupné a použitelné také pro osoby se zdravotním postižením, aby mohla být zajištěna maximální možná míra jejich začlenění do společnosti i v této oblasti.

Vzhledem k nezbytnosti dodržování principu rovnosti a zákazu diskriminace je nutné, aby byly zásady přístupnosti dodržovány na všech úrovních státní správy i samosprávy a aby byly promítnuty do všech jejich činností. Tedy i např. v rámci návrhů nových služeb, tvorby strategických dokumentů či právních předpisů tak, aby byly odstraňovány bariéry stávající a nebyly vytvářeny bariéry nové. Cílem také není zajišťovat přístupnost prostřednictvím

vytváření speciálních služeb pro osoby se zdravotním postižením, ale přizpůsobení služeb standardních tak, aby byly přístupné osobám s různými druhy zdravotního postižení.

Ne všechny veřejné služby jsou poskytovány orgány veřejné moci, avšak i u těchto služeb poskytovaných ve veřejném zájmu musí být zajištěna jejich využitelnost pro osoby se zdravotním postižením na rovnoprávném základě s ostatními. Povinnosti pro zajištění přístupu veřejných služeb jsou tak právně závazné bez ohledu na subjekt jejich poskytovatele.

Principy přístupu veřejné správy a veřejných služeb bývají také označovány anglickým pojmem Governance accessibility (GA), často užívaným pojmem je i eGovernment - správa věcí veřejných za využití moderních elektronických nástrojů, díky kterým jsou činnosti veřejné správy efektivnější, rychlejší a levnější a zároveň občanům dostupnější.

Obecné povinnosti k zajištění přístupu veřejné správy a veřejných služeb jsou stanoveny v Úmluvě, která v čl. 9 obsahuje řadu konkrétních opatření, která musí členské státy přijmout za účelem umožnit osobám se zdravotním postižením žít nezávisle a plně se zapojit do všech oblastí života společnosti. Mezi nejdůležitější patří:

1. Přijímat opatření k zajištění přístupu veřejné správy a veřejných služeb, konkrétně k zajištění přístupu osob se zdravotním postižením na rovnoprávném základě s ostatními k hmotným životním podmínkám, dopravě, informacím a komunikaci včetně informačních a komunikačních technologií a systémů a k dalším zařízením a službám dostupným nebo poskytovaným veřejnosti.
2. Přijímaná opatření musí obsahovat identifikaci překážek a bariér bránících přístupu a musí směřovat k jejich odstraňování, a to v budovách využívaných veřejností (školy, zařízení zdravotních a sociálních služeb, obytné budovy, pracoviště atd.), dále v rámci dopravní sítě a veřejné dopravy, ale také při využívání informačních, komunikačních a dalších služeb, včetně služeb elektronických a záchranných.
3. Zajistit, aby i soukromé subjekty, které provozují zařízení a služby dostupné nebo poskytované veřejnosti, zohledňovaly všechna hlediska přístupu pro osoby se zdravotním postižením.
4. Poskytovat a garantovat nástroje podpory, např. asistenční služby a nástroje, které umožní kompenzovat bariéry způsobené zdravotním postižením a podpoří přístup osob se zdravotním postižením k novým informačním a komunikačním technologiím a systémům.
5. Podporovat plánování, vývoj, výrobu a distribuci informačních a komunikačních technologií a systémů již v rané fázi způsobem, který zajistí jejich přístupnost za vynaložení minimálních nákladů.

Zajištění přístupu je tedy problematikou, která se dotýká všech oblastí života osob se zdravotním postižením a realizace opatření k odstraňování bariér výrazně napomáhá jejich integraci do společnosti. Proto je nezbytné všechna opatření, nejen ta směřující k odstraňování bariér, přijímat se znalostí specifických potřeb osob s různými druhy zdravotního postižení a dopady těchto opatření monitorovat, vyhodnocovat a v případě potřeby opatření aktualizovat.

1.2. Institucionální kontext a relevantní strategické dokumenty

Problematicke přístupnosti veřejné správy a veřejných služeb je v posledních deseti letech věnována zvýšená pozornost na národní i regionální úrovni.

Koordinačním, iniciativním a poradním orgánem vlády pro problematiku práv osob se zdravotním postižením je **Vládní výbor pro osoby se zdravotním postižením**, jehož cílem je prosazovat rovný přístup k osobám se zdravotním postižením ve všech oblastech života, zabývá se tedy i přístupností veřejné správy a veřejných služeb.

V rámci VVOZP působí také odborné skupiny, které se zabývají dílčími úkoly, např. Odborná skupina pro zaměstnávání osob se zdravotním postižením, Odborná skupina pro regionální rozvoj či Odborná skupina pro koncepční řešení problematiky života osob s poruchou autistického spektra.

V listopadu 2016 byla zřízena také Odborná skupina pro přístupnost veřejné správy a veřejných služeb, která se oblasti přístupnosti systematicky a kontinuálně věnuje. Jejími členy jsou zástupci jednotlivých resortů dle oblastí, které se dané problematiky týkají, a zástupci organizací hájících zájmy osob se zdravotním postižením. Odborná skupina vznikla především za účelem mapování situace v oblasti přístupnosti veřejné správy a veřejných služeb, k výměně zkušeností, k diskusi a k návrhům potřebných změn.

Důležitá je v oblasti přístupnosti i činnost **Veřejného ochránce práv**, kterému je od 1. ledna 2018 svěřeno do působnosti monitorování práv osob se zdravotním postižením. Kancelář Veřejného ochránce práv se dlouhodobě a systematicky právy osob se zdravotním postižením zabývá, provádí výzkumy, vydává doporučení a navrhuje opatření směřující k ochraně práv osob se zdravotním postižením, za tímto účelem zřizuje Poradní orgán¹. O své činnosti v rámci monitorování vydává každoročně samostatné souhrnné zprávy².

Oblasti přístupnosti se dílčím způsobem zabývají také další subjekty, například Výbor pro digitální ekonomiku, Rada vlády pro informační společnost či Rada vlády pro konkurenceschopnost.

Kromě spolupráce na vládní úrovni a mezi jednotlivými úřady veřejné správy se také postupně zintenzivňuje spolupráce se zástupci soukromého sektoru, např. ICT unie, Asociace pro elektronickou komerci, Bankovní asociace či Hospodářské komory ČR, jelikož i soukromé společnosti si začínají uvědomovat potřebu rovného přístupu ke svým zákazníkům se zdravotním postižením a negativní dopady související s omezováním přístupu těchto osob k informacím, výrobkům a službám.

Požadavky na zajištění přístupnosti veřejné správy a veřejných služeb jsou zohledněny i v mnoha národních strategických a koncepčních dokumentech týkajících se různých oblastí veřejné správy, např. rozvoje eGovernmentu, informačních a komunikačních technologií, oblasti digitálního trhu, sociální politiky, stavebnictví a dalších.

Podařilo se také zanalyzovat stav přístupnosti v některých oblastech (doprava, volby, bezbariérovost apod.) tak, jak bylo uloženo příslušnými úkoly v rámci Národního plánu podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015–2020.

Důležitým strategickým dokumentem pro následující období, jehož hlavním cílem je podpora integrace osob se zdravotním postižením do společnosti, je **Národní plán podpory rovných**

¹ Poradní orgán napomáhá sledovat naplňování Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením na vnitrostátní úrovni, získává podněty od osob se zdravotním postižením, organizací hájících jejich práva a dalších. Poradní orgán dále zajišťuje informovanost osob se zdravotním postižením, organizací i široké veřejnosti o činnostech Veřejného ochránce práv v oblasti monitorování.

² Veřejná ochránkyně práv. 2019. *Monitorování práv lidí s postižením 2018*. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/CRPD/Vyrocní_zpravy/CRPD_2018_CZ_web.pdf

příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2021–2025³ (dále jen „Národní plán“), který navazuje na dosud platný Národní plán na období 2015–2020. Národní plán obsahuje řadu oblastí (školství, zdravotnictví, sociální zabezpečení atd.) včetně oblasti přístupnosti veřejné správy a veřejných služeb. Mezi konkrétní opatření v této oblasti patří například: vytvořit aplikaci „*Kam na úřad*“, která poskytne občanům včetně osob se zdravotním postižením informace o dostupnosti všech úřadů veřejné správy a jimi poskytovaných službách; ve spolupráci s organizacemi zastupujícími osoby se sluchovým postižením určit základní informace o činnosti jednotlivých resortů, které budou přeloženy do českého znakového jazyka, a tento překlad realizovat či realizovat pilotní školení pro aplikaci metodiky Easy-to-read⁴ pro zaměstnance územní veřejné správy a na základě výsledků pilotního školení navrhnout mechanismus školení pro veřejnou správu a toto školení provádět.

Mezi další důležité strategické dokumenty v této oblasti patří:

- Akční plán rozvoje digitálního trhu
- Akční plán Společnost 4.0
- Strategie inkluzivního vzdělávání
- GeoInfoStrategie
- Akční plán rozvoje inteligentních dopravních systémů
- Klientsky orientovaná veřejná správa 2030
- Zásady pro tvorbu digitálně přívětivé legislativy
- Strategie koordinované a komplexní digitalizace České republiky 2018+
- Informační koncepce České republiky
- Národní architektonický plán
- Strategický rámec rozvoje veřejné správy.

³ Dostupný z http://www.vlada.cz/cz/ppov/vvozp/dokumenty/narodni-plan-podpory-rovných-příležitostí-pro-osoby-se-zdravotním-postižením-na-období-2021_2025-183042/

⁴ Metodický postup pro tvorbu srozumitelných sdělení ve veřejné správě a pro tvorbu zjednodušených textů pro osoby vyžadující zvláštní přístup. Dostupný např. z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/vvozp/dokumenty/metodika-easy-to-read-174932/>.

2. Oblasti přístupnosti

Pro účely tohoto materiálu bylo definováno celkem 10 oblastí, každá oblast má svého zodpovědného gestora – věcně příslušné ministerstvo. Na základě souvisejících úkolů z odborné skupiny gestoři zpracovali podklady k jednotlivým oblastem.

V úvodu každé oblasti jsou uvedeny základní informace o relevantní národní i mezinárodní právní úpravě, aktuální stav přístupnosti v dané oblasti, výhled do následujících pěti let a návrhy organizací osob se zdravotním postižením (zejména organizací ASNEP⁵, NRZP⁶ a SONS⁷), které mají formu doporučení a nezavazují gestory jednotlivých oblastí ke konkrétnímu plnění. Informace zde uvedené tak slouží jako přehled o aktuálním stavu a možnostech zlepšení přístupnosti v jednotlivých oblastech.

Oblast 1: Komunikace a jednání s úřady

Gestor: Ministerstvo vnitra (MV)

Pro osoby se zdravotním postižením je důležité, aby veřejné služby poskytované a regulované veřejnou správou byly přístupné a využitelné na rovnoprávném základě s ostatními. K tomu přispívá zejména elektronizace státní správy, možnost asistovaného podání či standardizace výkonu agend a činností.

V rámci zajišťování přístupnosti služeb veřejné správy je také nezbytné neopomenout význam vzdělávání úředníků v tématech zdravotního postižení a rozvíjení znalostí a dovedností týkajících se zvolení a správné aplikace vhodného způsobu komunikace s osobami s určitými typy zdravotního postižení.

Právní rámec

Mezinárodní právní předpisy

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením:

- Článek 3: Obecné zásady
- Článek 4: Obecné závazky
- Článek 5: Rovnost a nediskriminace
- Článek 9: Přístupnost
- Článek 12: Rovnost před zákonem
- Článek 13: Přístup ke spravedlnosti
- Článek 29: Účast na politickém a veřejném životě

Evropské právní předpisy

Oblast komunikace evropská legislativa neharmonizuje a ani nijak neupravuje, je řešena v rámci právních řádů každého členského státu. V některých odvětvích se však principy rovnosti jednání s osobami se zdravotním postižením zakotvují v jednotlivých sektorových nařízeních a směrnicích.

⁵ Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel, z. s.

⁶ Národní rada osob se zdravotním postižením v České republice, z. s.

⁷ Sjedená organizace nevidomých a slabozrakých České republiky, zapsaný spolek

Právní předpisy ČR

- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“)
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

Ve správně-procesních předpisech jsou zakotveny obecné principy rovnosti účastníků správního řízení a povinnost správních orgánů postupovat vůči dotčeným osobám nestranně a vyžadovat od nich plnění jejich procesních povinností rovnou měrou. Principy rovnosti se dotýkají i osob se zdravotním postižením. Osoby se zdravotním postižením, které mohou být při jednání určitým způsobem znevýhodněné, mohou využít všech institutů přiznaných účastníkům řízení.

- Zákon č. 155/1998 Sb., o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob, ve znění pozdějších předpisů

Zákon upravuje komunikační systémy a nástroje pro osoby se sluchovým postižením (znakový jazyk, přepis do formy textu apod.). Tyto systémy a nástroje má osoba se sluchovým postižením právo a možnost využívat zejména při úředních jednáních a úřady.

- Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů

V tomto obecném předpisu se stanoví zákaz diskriminace, a to také na základě zdravotního stavu či zdravotního postižení. To platí i ze strany orgánů veřejné moci při jednání osob se zdravotním postižením s úřady.

- Zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů

Při podezření na poškozování práv či diskriminaci se osoby se zdravotním postižením mohou obrátit na Kancelář Veřejného ochránce práv. Ten má v rámci svých pravomocí právo řešit podněty a stížnosti na porušování práv osob se zdravotním postižením, v jeho gesci je také monitorování naplňování Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením.

Aktuální stav přístupnosti

Při jednání a komunikaci s úřady a výkonu veřejné správy obecně jsou využívány obecné zásady a práva rovnosti před zákonem a rovného přístupu ke spravedlnosti.

Správní orgány mají povinnost vytvářet podmínky, které umožní všem dotčeným osobám účinně uplatňovat jejich procesní práva. To platí i ve vztahu k osobám se zdravotním postižením. Podle § 4 odst. 4 správního řádu umožní správní orgán dotčeným osobám uplatňovat jejich práva a oprávněné zájmy. Podle § 7 správního řádu mají dotčené osoby při uplatňování svých procesních práv rovné postavení. Tam, kde by rovnost dotčených osob mohla být ohrožena, správní orgán učiní opatření potřebná k jejímu zajištění. Z hlediska konkrétních institutů správního řádu je pro osoby se zdravotním postižením významné právo ustanovování tlumočníka českého znakového jazyka neslyšícím uživatelům českého znakového jazyka a ustanovování prostředníka osobám hluchoslepým, ustanovování opatrovníka osobám zvláště těžce zdravotně postiženým, a zajištění přístupu k obsahu spisu osobám se znakovým postižením. Osoby se zdravotním postižením disponují rovněž opravnými prostředky a jinými prostředky ochrany, které správní řád přiznává účastníkům nebo dalším dotčeným osobám.

Při osobním jednání na úřadech mohou osoby se zdravotním postižením využít také několika zpřístupňujících institutů. Pro osoby se zrakovým postižením a pro osoby s mentálním postižením je to zejména možnost vzít si s sebou třetí osobu, která může být za jejich stranu přítomna jakémukoliv jednání, byť je povaha jednání neveřejná. Pro osoby se sluchovým postižením pak platí samostatná právní úprava v zákoně o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob, která jim dává právo využívat jimi preferovaný komunikační systém pro jednání na úřadech. Těmito komunikačními systémy jsou zejména český znakový jazyk nebo přepis mluveného slova do textu.

Pozitivní dopad na umožnění naplnění požadavků osob se zdravotním postižením má také striktní dodržování základních principů rovnosti. Veřejná správa začala při výkonu některých agend rušit místní příslušnost a agendy jsou slučovány při asistovaném podání na podacích místech. Tyto kroky mají pozitivní dopad na osoby se zdravotním postižením, a to zejména na osoby se sníženou schopností pohybu, neboť tím lze částečně řešit problematiku (bez)bariérovosti pracovišť úřadů veřejné správy působících v rámci dané agendy.

Přístupnost elektronických služeb je zajištěna formou obecné povinnosti stanovené ve výše zmíněných právních předpisech, v roce 2019 byly tyto povinnosti nahrazeny modernější právní úpravou v samostatném zákoně o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací subjektů veřejné správy (viz oblast č. 2), který transponuje související evropskou směrnici. Veřejná správa má pro klienty také zcela přístupný garantovaný elektronický kanál zaručené komunikace s úřady, a tím jsou datové schránky. Datové schránky slouží pro zaručenou elektronickou komunikaci směrem od klienta veřejné správy k orgánům veřejné moci při doručování jeho podání, ale především jako povinnost orgánů veřejné moci využívat tento komunikační kanál jako primární pro komunikaci s klienty při doručování dokumentů. Vzhledem k tomu, že datové schránky mají přístupné rozhraní a jsou jimi doručované dokumenty veřejné správy, které musí splňovat povinnosti výkonu spisové služby, lze konstatovat, že komunikace prostřednictvím datových schránek je vhodnou přístupnou formou komunikace mezi klientem a úřadem, aniž by klient musel na úřad dojít osobně nebo docházet na poštu pro dopisy doručované do vlastních rukou. Také projekty jako např. Portál občana zvyšují přístup osob se zdravotním postižením k informacím a službám veřejné správy.

Přínosy a změny v posledních letech

Jednotlivé úřady a gestoři za jednotlivé oblasti již nejen v rámci výkonu veřejné správy vnímají důležitost potřeb osob se zdravotním postižením. Příkladem zakotvení na úrovni výkonu činnosti veřejné správy je transpozice nařízení Evropské unie o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru na vnitřním trhu, kde je pro důvěryhodné služby včetně služeb, které poskytuje veřejná správa, uložena obecná povinnost přístupnosti pro osoby se zdravotním postižením.

Principy přístupnosti jsou zapracovány také v rámci architektury veřejné správy a v rámci Zásad pro tvorbu digitálně přívětivé legislativy. Byla vytvořena metodika Easy-to-read pro tvorbu snadno čitelných a srozumitelných textů, která by měla zajistit, aby dokumenty veřejné správy směřované veřejnosti byly srozumitelné a přístupné také pro osoby s narušenou schopností porozumění. V rámci meziresortní spolupráce byly vytvořeny a publikovány také metodické a návodné dokumenty pro zlepšení komunikace úředníků s osobami s poruchou autistického spektra.

Obecně lze konstatovat, že dochází k intenzivnější spolupráci napříč jednotlivými ministerstvy a ke zlepšení základních znalostí úředníků v oblasti specifických potřeb osob se zdravotním postižením a zajištění přístupnosti při výkonu veřejné správy.

Výhled do následujících pěti let

V následujícím období je nezbytné zaměřit se zejména na odborné vzdělávání úředníků státní správy a samosprávy, na výměnu poznatků z dobré praxe a na zohlednění principů přístupnosti již při navrhování služeb veřejné správy a tvorbě právních předpisů. MV plánuje realizovat pilotní školení pro aplikaci metodiky Easy-to-read pro zaměstnance územní veřejné správy, na kterém budou spolupracovat zástupci relevantních ministerstev.

Jedním z opatření nového Národního plánu týkající se jednání s úřady je také na základě textu *technické normy ČSN ISO 17069 Přístupnost – Opatření a pomůcky pro přístupné zasedání* zpracovat elektronickou brožuru obsahující vhodná opatření, způsob podpory a pomůcky pro usnadnění a plnohodnotnou účast osob se zdravotním postižením na zasedáních.

Návrhy organizací OZP na zlepšení přístupnosti

Obecné požadavky:

1. Potřeba obecného zakotvení požadavků na přístupnost veřejné správy do návrhů služeb veřejné správy.
2. Odborné vzdělávání úředníků veřejné správy včetně osob zodpovědných za záměry a návrhy služeb veřejné správy.
3. Tvorba metodik pro veřejnou správu o specifických potřebách osob se zdravotním postižením.
4. Větší důraz na respektování specifických potřeb u jednotlivých typů zdravotního postižení.
5. Zlepšení situace v naplňování povinností zajistit neslyšícím a osobám s těžkým sluchovým postižením komunikaci v jimi preferovaném komunikačním systému (znakový jazyk, přepis do textu, komunikace SMS apod.).

ASNEP:

6. Seznámit úředníky s tablety Tiché linky (v současné době je neumí ovládat).
7. Zajistit více finančních prostředků pro tlumočníky.

Způsoby kontroly a orgány, na něž se mohou v této oblasti OZP obracet

Osoba se zdravotním postižením jako účastník řízení může namítat zkrácení procesních práv v odvolání, pokud mohlo mít pochybení vliv na zákonnost rozhodnutí ve věci samé (§ 81 správního řádu). Zkrácení práv může být namítáno také v rámci stížnosti, pokud neposkytuje správní řád proti danému postupu jiný prostředek ochrany (§ 175 správního řádu). Lhůta pro odvolání je 15 dnů ode dne oznámení rozhodnutí, pokud není stanoveno jinak, a podává se u správního orgánu, který napadené rozhodnutí vydal. O odvolání rozhoduje nadřízený správní orgán. Má-li stěžovatel za to, že stížnost nebyla řádně vyřízena, může požádat nadřízený správní orgán, aby způsob vyřízení přešetřil. Kontrolovat postup správního orgánu mohou také v rámci vnitřních vztahů vedoucí zaměstnanci nebo nadřízené orgány a k provedení takové kontroly může dát podnět kdokoli.

V případě nefunkční datové schránky je možné telefonicky kontaktovat infolinku na čísle 954 200 200 (<https://www.mojedatovaschranka.cz/static/ISDS/help/page11.html>) nebo vyhledat nejbližší pracoviště Czech POINT.

Odkazy na další zdroje informací

<https://www.mvcr.cz/clanek/spravni-rad-informace-o-spravnim-radu.aspx>

<http://kvalitavs.cz/metodika-easy-to-read/>

(metodika a Easy-to-read - překlady několika životních situací)

<https://www.mojedatovaschranka.cz/as/login?uri=https%3a%2f%2fwww.mojedatovaschranka.cz%2fportal%2fISDS%2f&status=NCOO>

Oblast 2: Přístupnost informací a internetových stránek

Gestor: Ministerstvo vnitra (MV)

Pro zajištění přístupnosti veřejné správy musí být osobám se zdravotním postižením zpřístupněny i internetové stránky a elektronické služby jednotlivých resortů a institucí.

Informace musí být přístupné také osobám se zrakovým postižením, pro osoby se sluchovým postižením, pro které je stěžejní dostupnost základních informací o veřejné správě v českém znakovém jazyce, a osobám, které jsou oslabené ve čtení a vnímání složitých informací (pro které je vhodné uvádění informací ve snadno srozumitelné formě).

Právní rámec

Mezinárodní právní předpisy

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením:

- Článek 9: Přístupnost
- Článek 12: Rovnost před zákonem
- Článek 13: Přístup ke spravedlnosti
- Článek 21: Svoboda projevu a přesvědčení a přístup k informacím

Evropské právní předpisy

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/2102 ze dne 26. října 2016 o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací subjektů veřejného sektoru (dále jen „směrnice o přístupnosti“)

Právní předpisy ČR

- Zákon č. 99/2019 Sb., o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací a o změně zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů (dále jen „zákon o přístupnosti“)

Zákon zapracovává směrnici o přístupnosti a upravuje přístupnost internetových stránek a mobilních aplikací spravovaných povinnými subjekty a působnost Ministerstva vnitra. Uvedený zákon má tedy zajistit přístupnost internetových stránek a mobilních aplikací všem jejich uživatelům, zejména pak osobám se zdravotním postižením.

- Zákon č. 222/2016 Sb., o Sbírce zákonů a mezinárodních smluv a o tvorbě právních předpisů vyhlášených ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv, ve znění pozdějších předpisů

Dne 1. ledna 2022 nabude účinnosti novela zákona týkající se tvorby a publikace právních předpisů, Sbírka zákonů a mezinárodních smluv bude nově vedena i v elektronické podobě, která bude mít stejné právní účinky jako její podoba listinná.

Aktuální stav přístupnosti

Pro osoby se zdravotním postižením je nezbytné zajistit zejména přístupnost informací, a to jak informací veřejně přístupných, například prostřednictvím internetových stránek, tak informací v dokumentech veřejné správy, které jsou jim doručovány. Povinnost postupovat při zveřejňování informací způsobem umožňujícím dálkový přístup ve formě, která umožňuje seznámení s obsahem v nezbytném rozsahu i osobám se zdravotním postižením. S přístupností dokumentů doručovaných veřejnou správou počítá také legislativa týkající se archivnictví a spisové služby, konkrétně stanoví závazné výstupní formáty dokumentů dle vyhlášky č. 259/2012 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby, ve znění pozdějších předpisů.

Dne 9. dubna 2019 nabyt účinnosti zákon o přístupnosti, který transponuje směrnici o přístupnosti. Na základě tohoto zákona byl vypracován Metodický pokyn k přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací, ve kterém jsou popsány obecné požadavky na jejich přístupnost včetně požadavků harmonizované normy. Aplikace pravidel přístupnosti, která jsou uvedena v metodice, vyžaduje odborné znalosti související s tvorbou a správou internetových stránek a mobilních aplikací. Ministerstvo vnitra provádí od 1. ledna 2020 kontroly, zda povinné subjekty dodržují zákonem stanovené podmínky. Kontroly se realizují průběžně v souladu s plánem kontrol na dané období.

V současné době také neexistuje přístupný zdroj textů právních předpisů, osoby se zdravotním postižením jsou proto odkázány na externí zdroje a systémy. Nyní však probíhá příprava projektu eSbírka/eLegislativa, jehož cílem je zveřejňovat a publikovat konsolidovaná znění právních předpisů v elektronické podobě přístupnou formou.

Na krajské a obecní úrovni je přístupnost textů právních předpisů vydávaných v samostatné i přenesené působnosti jednotlivých územně správních celků zcela v jejich kompetenci, i zde však platí obecné povinnosti pro zajištění přístupnosti všech zveřejňovaných informací dle zákona o přístupnosti. V této oblasti Ministerstvo vnitra zpracovalo v roce 2019 návrh zákona o Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů, který by měl zabezpečit vyhlášení právních předpisů ve strojově čitelném formátu ve veřejně přístupném informačním systému. Následně by tento informační systém měl být začleněn do vznikající e- Sbírky.

Přínosy a změny v posledních letech

Obecně je možné konstatovat, že nejen v rámci veřejného, ale i v rámci soukromého sektoru se přístupnost internetových stránek a mobilních aplikací stává respektovaným požadavkem.

Z hlediska přístupnosti právních předpisů byl jako klíčový již v roce 2002 identifikován projekt elektronizace sbírky zákonů, který byl v roce 2008 převeden do projektu eSbírka/eLegislativa.

Výhled do následujících pěti let

Účinnost ustanovení o zajištění přístupnosti internetových stránek lze rozdělit podle časového hlediska, a to na internetové stránky, které byly zveřejněny před nabytím účinnosti zákona, tj. 9. dubna 2019, na které se vztahují povinnosti vyplývající se zákona o přístupnosti ode dne 23. září 2020, a na internetové stránky zveřejněné po dni nabytí účinnosti zákona, na které se vztahují tyto povinnosti ode dne 23. září 2019. U mobilních aplikací je stanoveno jednotné datum aplikovatelnosti, 23. červen 2021.

Od roku 2022 bude spuštěn projekt eSbírka/eLegislativa, kterým se zajistí přístup k textům právních předpisů v elektronické podobě i pro osoby se zdravotním postižením, neboť údaje a informace zveřejňované v eSbírka/eLegislativa budou přístupné. Současně se předpokládá spuštění Sbírky právních předpisů územně samosprávných celků a některých správních úřadů. Prostřednictvím projektu se také budou moci osoby se zdravotním postižením více zapojit i do procesu tvorby právních předpisů.

Návrhy organizací OZP na zlepšení přístupnosti

Obecné požadavky:

1. Dokončit část elektronické sbírky zákonů a mezinárodních smluv v rámci projektu eSbírka.
2. Přístupnost právních předpisů řešit i na krajské a obecní úrovni (vyhlášky a další závazné právní předpisy by měly být také zveřejňovány v přístupné podobě).

ASNEP:

3. Zajistit překlad legislativy do českého znakového jazyka.

SONS:

4. Ve spolupráci s organizacemi osob se zdravotním postižením by mělo být podporováno ověřování přístupnosti reálnými uživateli se specifickými potřebami, aby nebyl zákon o přístupnosti naplňován jen formálně, ale aby požadavky na přístupnost byly řešeny v souladu s praktickými potřebami uživatelů.
5. Zlepšit přístupnost při zadávání údajů do obchodního rejstříku.

Způsoby kontroly a orgány, na něž se mohou v této oblasti OZP obracet

Ministerstvo vnitra kontroluje dodržování povinností stanovených zákonem o přístupnosti, přičemž mezi tyto povinnosti se řadí zejména zajištění přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací povinnými subjekty a dále zveřejnění a aktualizace prohlášení o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací ze strany jednotlivých povinných subjektů. Současně sleduje plnění požadavků na přístupnost internetových stránek a mobilních aplikací (tzv. monitoring). Sledování je prováděno na základě metody stanovené Evropskou komisí.

Plnění povinností plynoucích z obecného práva na informace a ze způsobu publikace veřejně přístupných údajů provádí Ministerstvo vnitra.

Ministerstvo vnitra je kompetentní provádět kontrolu výkonu samostatné působnosti svěřené orgánům obcí a krajů, pokud kontrola není zvláštním právním předpisem svěřena jinému kontrolnímu orgánu. Výkon přenesené působnosti obcí kontrolují krajské úřady. Výkon přenesené působnosti svěřené orgánům krajů a hlavního města Prahy kontrolují věcně příslušná ministerstva nebo jiné ústřední správní úřady.

Odkazy na další zdroje informací

<https://www.w3.org/TR/WCAG21/>

Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.1

www.portal.gov.cz

Portál veřejné správy, kde je přístupnou formou možné získat informace o životních situacích a agendách ve veřejné správě.

www.zakonyprolidi.cz

Komerční projekt konsolidované sbírky zákonů, který je vytvářen s ohledem na přístupnost pro osoby se zdravotním postižením.

www.digilegislativa.cz

Internetový portál s informacemi a aktualitami ohledně digitálně přívětivé legislativy.

Oblast 3: Přístupnost veřejných služeb v oblasti zaměstnanosti a sociálního zabezpečení

Pracovní uplatnění je pro osoby se zdravotním postižením jedním z nejdůležitějších nástrojů integrace a prevence sociálního vyloučení. Je proto důležité respektování specifických potřeb konkrétních zaměstnanců i zaměstnavatelů se zdravotním postižením a kromě podpory zaměstnávání také zajistit, aby veškeré služby a systémy jak Úřadu práce ČR, tak České správy sociálního zabezpečení byly přístupné.

Pro oblast osobní mobility je klíčové zajištění dostupných zvláštních pomůcek pro osoby se zdravotním postižením včetně zrychlení vyřizování příspěvku na zvláštní pomůcku ze strany Úřadu práce ČR a České správy sociálního zabezpečení.

Oblast 3.1: Přístupnost veřejných služeb v oblasti zaměstnanosti

Gestor: Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV)

Právní rámec

Mezinárodní právní předpisy

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením:

- Článek 21: Svoboda projevu a přesvědčení a přístup k informacím
- Článek 27: Práce a zaměstnávání

Evropské právní předpisy

Tuto oblast právní předpisy Evropské unie neupravují.

Právní předpisy ČR

- Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

Část třetí zákona o zaměstnanosti komplexně upravuje oblast podpory zaměstnávání osob se zdravotním postižením. Definuje, kdo je pro účely služeb zaměstnanosti osobou se zdravotním postižením, upravuje nástroje a opatření, které jsou zaměřeny na podporu zaměstnávání cílové skupiny, a stanoví práva a povinnosti zaměstnavatelů ve vztahu k zaměstnávání osob se zdravotním postižením.

- Vyhláška č. 518/2004 Sb., kterou se provádí zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

Prováděcí vyhláška k zákonu o zaměstnanosti blíže specifikuje podmínky použití nástrojů na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením, definuje uznatelné náklady a upravuje výpočet průměrných přepočtených počtů pro účely plnění povinného podílu zaměstnávání osob se zdravotním postižením.

Aktuální stav přístupnosti

Veškeré informace z oblasti podpory zaměstnávání osob se zdravotním postižením, které vyplývají ze zákona o zaměstnanosti a z prováděcí vyhlášky, jsou zveřejněny na portálu Ministerstva práce a sociálních věcí. Jedná se o jednotné portálové řešení práce a sociálních věcí. Správce portálu prezentuje veškeré veřejné informace s ohledem na přístupnost a bezbariérovost internetových stránek tak, aby splňovaly všechny důležité zásady přístupnosti podle metodik BFW, WCAG 2.0 a zákona o přístupnosti.

Přínosy a změny v posledních letech

Pro prezentaci všech informací na portálu Ministerstva práce a sociálních věcí je použit značkovací jazyk XHTML™ 1.0 Transitional, spolu s CSS předpisy stylů, což umožňuje kompletně oddělit vzhled prezentace od samotných informací. Tato skutečnost pak dovoluje informace zobrazit, respektive prezentovat na všech existujících zařízeních.

Výhled do následujících pěti let

Nadále bude probíhat vývoj portálového řešení Ministerstva práce a sociálních věcí, jeho propojování s agendovými informačními systémy a elektronizace podávání žádostí o příspěvky aktivní politiky zaměstnanosti. Cílem je klientům služeb zaměstnanosti umožnit činit veškeré úkony vůči Úřadu práce ČR elektronicky při respektování zákona o přístupnosti.

Návrhy organizací OZP na zlepšení přístupnosti

Obecné požadavky:

1. Informace, které jsou obsahem portálu Ministerstva práce a sociálních věcí, zveřejňovat v přehlednější podobě, zejména ve struktuře podle životních situací osoby se zdravotním postižením.
2. Umožnit podání žádostí o příspěvky aktivní politiky zaměstnanosti elektronicky.

ASNEP:

3. Při sociálním šetření v domácnosti žadatele s těžkým sluchovým postižením je nutné zajistit tlumočníka.

Způsoby kontroly a orgány, na něž se mohou v této oblasti OZP obracet

Pro oblastí zaměstnanosti a sociálních věcí jsou povinnými subjekty pro zajištění úplnosti a správnosti poskytovaných informací a jejich zveřejnění v přístupné podobě Ministerstvo práce a sociálních věcí a Úřad práce ČR.

Odkazy na další zdroje informací

<http://portal.mpsv.cz/sz>

Portál Ministerstva práce a sociálních věcí, sekce zaměstnanosti.

<http://portal.mpsv.cz/sz/zamest/zamestnaniosob>

Portál Ministerstva práce a sociálních věcí, oblast zaměstnávání osob se zdravotním postižením.

<http://portal.mpsv.cz/sprava/pristupnost>

Portál Ministerstva práce a sociálních věcí, prohlášení správce portálu o přístupnosti.

Oblast 3.2: Sociální pojištění

Gestor: Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ)

Právní rámec

Mezinárodní právní předpisy

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením:

- Článek 4: Obecné závazky
- Článek 8: Zvyšování povědomí
- Článek 9: Přístupnost

Evropské právní předpisy

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/2102 ze dne 26. října 2016 o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací subjektů veřejného sektoru

Právní předpisy ČR

- Zákon č. 99/2019 Sb. o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací a o změně zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů

Aktuální stav přístupnosti

Stránky portálu České správy sociálního zabezpečení (dále jen „ČSSZ“) jsou vytvořeny s ohledem na přístupnost a bezbariérovost internetových stránek tak, aby splňovaly všechny důležité zásady podle zákona o přístupnosti. Uveřejňované informace jsou publikovány

s využitím značkovacího jazyka HTML5, vzhled je formátován s využitím stylového předpisu CSS.

Na internetových stránkách ČSSZ <http://www.cssz.cz> jsou k dispozici informace o podmínkách nároku na důchod (starobní, invalidní, vdovský/vdovecký, sirotčí) a dávku nemocenského pojištění (nemocenské, peněžitá pomoc v mateřství, otcovská, ošetřovné, dlouhodobé ošetřovné a vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství), a to strukturovanou formou. Internetové stránky ČSSZ nabízejí informace nejen pro občany, kteří jsou poživateli dávek vyplácených ČSSZ, ale též dalším skupinám klientů, zejména zaměstnavatelům, kterých se ze zákona týkají povinnosti v oblasti sociálního zabezpečení. Jednou z rubrik internetových stránek ČSSZ je též rubrika Nepříznivý zdravotní stav, ve které je popsána činnost a působnost lékařské posudkové služby. Na internetových stránkách ČSSZ jsou klientům též k dispozici informační materiály, např. letáky:

- Kdy a jak žádat o invalidní důchod,
- Dlouhodobé ošetřovné – kdo, kdy a za jakých podmínek může dávku čerpat,
- Co znamená status osoby zdravotně znevýhodněné.

V sekci Kontakty je u každé územní organizační jednotky uvedena informace, že je zde dostupné online tlumočení do znakového jazyka, a odkaz na možnost online sjednání termínu pro vybrané agendy, které územní organizační jednotka zajišťuje. Současně v této sekci klienti najdou telefonní číslo na bezplatnou informační telefonní linku ČSSZ, prostřednictvím které mohou konzultovat své záležitosti z oblasti důchodů, dávek nemocenského pojištění a týkající se elektronických/online služeb ČSSZ.

Přínosy a změny v posledních letech

V květnu 2019 spustila ČSSZ inovované internetové stránky s cílem umožnit klientům získání rychlého přehledu v jejich životních situacích.

Výhled do následujících pěti let

Rozvoj portálu ČSSZ lze očekávat zejména v návaznosti na potřeby klientů ČSSZ.

Návrhy organizací OZP na zlepšení přístupnosti

Obecné požadavky:

1. Upravit další internetové služby ČSSZ a garantovat přístupnost zveřejňovaných informací pro osoby se zdravotním postižením.

Způsoby kontroly a orgány, na něž se mohou v této oblasti OZP obracet

S podněty ohledně přístupnosti internetových stránek ČSSZ se mohou osoby se zdravotním postižením obracet přímo na ČSSZ nebo na Ministerstvo vnitra, které kontroluje, zda povinné subjekty dodržují povinnosti stanovené zákonem o přístupnosti.

Odkazy na další zdroje informací

<https://www.cssz.cz/>

Internetové stránky ČSSZ

Oblast 3.3: Sociální služby

Gestor: Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV)

Právní rámec

Mezinárodní právní předpisy

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením:

- Článek 6: Ženy se zdravotním postižením
- Článek 7: Děti se zdravotním postižením
- Článek 15: Ochrana proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání
- Článek 17: Ochrana osobní integrity
- Článek 19: Nezávislý způsob života a zapojení do společnosti
- Článek 26: Habilitace a rehabilitace
- Článek 28: Přiměřená životní úroveň a sociální ochrana
- Článek 30: Účast na kulturním životě, rekreace, volný čas a sport

Evropské právní předpisy

Tuto oblast právní předpisy EU neupravují.

Právní předpisy ČR

- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon podporuje transformaci a deinstitucionalizaci sociální péče a stanoví základní principy poskytování sociálních služeb, zejména následující:

- každému člověku je garantováno bezplatné sociální poradenství, přičemž základní sociální poradenství poskytuje osobám potřebné informace přispívající k řešení jejich nepříznivé sociální situace a je základní činností při poskytování všech druhů sociálních služeb, poskytovatelé sociálních služeb jsou vždy povinni tuto činnost zajistit,
- rozsah a forma pomoci a podpory poskytnuté prostřednictvím sociálních služeb musí zachovávat lidskou důstojnost osob,
- pomoc musí vycházet z individuálně určených potřeb osob, musí působit na osoby aktivně, podporovat rozvoj jejich samostatnosti, motivovat je k takovým činnostem, které nevedou k dlouhodobému setrvávání nebo prohlubování nepříznivé sociální situace, a posilovat jejich sociální začleňování,
- sociální služby musí být poskytovány v zájmu osob a v náležité kvalitě takovými způsoby, aby bylo vždy důsledně zajištěno dodržování lidských práv a základních svobod těchto osob,
- osobám, které jsou z důvodu věku nebo zdravotního stavu závislé na pomoci jiné osoby, je poskytována sociální dávka – příspěvek na péči,
- poskytované sociální služby musí být pro uživatele bezpečné, profesionální a přizpůsobené jejich individuálním potřebám.

Všichni poskytovatelé sociálních služeb jsou vedeni v Registru sociálních služeb, který je veřejným seznamem spravovaným Ministerstvem práce a sociálních věcí a jako takový je přístupný všem osobám, tedy i osobám se zdravotním postižením, které v něm mohou vyhledávat potřebnou sociální službu, resp. jejího poskytovatele v daném území.

Povinnost zajišťovat potřebné a dostupné informace o poskytování sociálních služeb mají i samotní poskytovatelé sociálních služeb.

- Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška blíže vymezuje obsah a podmínky poskytování sociálních služeb, a to tak, že mj. stanoví i materiálně technické a personální požadavky na kvalitu poskytování sociální služby.

Aktuální stav přístupnosti

Za přístupnost Registru poskytovatelů sociálních služeb nese odpovědnost MPSV a jeho prostřednictvím i subjekt provozující a spravující tento systém.

Na internetových stránkách MPSV je možné najít informace o poskytování sociálních služeb, metodiky a doporučené postupy usměrňující poskytovatele při jejich činnosti a plnění povinností vyplývajících z poskytování sociálních služeb.

Pokud jde o přístupnost zařízení, v nichž se poskytují sociální služby, zde platí předpisy upravující bezbariérovost prostředí a při registraci kontroluje příslušný krajský úřad i to, zda jsou prostory určené k poskytování sociální služby pro určitou cílovou skupinu včetně osob se zdravotním postižením vhodné i z hlediska bezbariérovosti.

Přínosy a změny v posledních letech

V rámci systémového projektu „Život jako každý jiný“ se prostřednictvím finančních prostředků z ESF⁸ realizuje podpora transformace pobytových sociálních služeb na služby komunitního typu. V rámci této podpory vznikají různé metodické pomůcky jak komunikovat s osobami se zdravotním postižením s různými specifickými potřebami včetně osob s PAS a podpory metodiky tvorby pravidel pro tvorbu a uveřejňování informací a textů v Easy-to-read formátu.

Výhled do následujících pěti let

Nadále bude probíhat vývoj portálového řešení Ministerstva práce a sociálních věcí a jeho propojování s agendovými informačními systémy.

Návrhy organizací OZP na zlepšení přístupnosti

SONS:

1. V současnosti není plně přístupný systém AKRIS užívaný pro akreditaci dalšího vzdělávání sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách. Měla by být zajištěna přístupnost tohoto systému.

Způsoby kontroly a orgány, na něž se mohou v této oblasti OZP obracet

Kontrolu kvality poskytování sociální služby a dodržování všech stanovených standardů kvality provádí inspekce poskytování sociálních služeb, na kterou se mohou osoby se zdravotním postižením obrátit se svým podnětem k zahájení kontroly.

⁸ Evropské strukturální fondy

Odkazy na další zdroje informací

<https://www.mpsv.cz/cs/9>

Internetové stránky MPSV obsahující informace ze všech oblastí a dávkových systémů spadajících do působnosti ministerstva včetně problematiky osob se zdravotním postižením.

<http://iregistr.mpsv.cz/socreg/>

Registr poskytovatelů sociálních služeb, ve kterém lze vyhledávat potřebnou či požadovanou sociální službu v určitém území a pro určitou cílovou skupinu uživatelů.

Oblast 3.4: Zvláštní pomůcky

Gestor: Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV)

Právní rámec

Mezinárodní právní předpisy

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením:

- Článek 19: Nezávislý způsob života a zapojení do společnosti
- Článek 20: Osobní mobilita

Evropské právní předpisy

Oblast příspěvku na zvláštní pomůcku právní předpisy Evropské unie neupravují.

Právní předpisy ČR

- Zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon upravuje poskytování peněžitých dávek osobám se zdravotním postižením (příspěvek na mobilitu a příspěvek na zvláštní pomůcku) určených ke zmírnění sociálních důsledků jejich zdravotního postižení a k podpoře jejich sociálního začleňování a průkaz osoby se zdravotním postižením.

- Vyhláška č. 388/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška upravuje seznam druhů a typů zvláštních pomůcek, na jejichž pořízení se poskytuje příspěvek na zvláštní pomůcku, dovednosti vodícího psa pro účely příspěvku na zvláštní pomůcku, zdravotní stavy, které lze považovat za podstatné omezení schopnosti pohyblivosti a orientace pro účely průkazu osoby se zdravotním postižením, a vzor průkazu osoby se zdravotním postižením.

Aktuální stav přístupnosti

Příspěvek na zvláštní pomůcku je jednou z intervencí určenou osobám se zdravotním postižením, jehož prostřednictvím stát napomáhá vybranému okruhu osob se zdravotním

postižením s pořízením určitých produktů, které pro tyto účely označuje pojmem „*zvláštní pomůcka*“.

Přínosy a změny v posledních letech

Klíčovým je rok 2011 (resp. účinnost 1. ledna 2012), kdy dávková pomoc s pořízením pomůcek byla upravena zákonem, nikoli podzákonným právním předpisem. Příspěvek na zvláštní pomůcku se stal nárokovým, s přesněji vymezenými podmínkami a jednotnými pravidly pro stanovení jeho výše.

Od března 2020 došlo k rozšíření okruhu osob s nárokem na příspěvek na zvláštní pomůcku o osoby s dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem interního charakteru, který významně limituje jejich pohyblivost.

Výhled do následujících pěti let

V následujících letech bude probíhat další diskuze, event. navržena změna právní úpravy v oblasti okruhu oprávněných osob, a to především s přihlédnutím k pokrokům lékařské vědy i technickému vývoji.

Návrhy organizací OZP na zlepšení přístupnosti

Obecné požadavky:

1. Trvalým úkolem je zkrácení délky řízení (tj. snaha o co nejkratší čas mezi podáním žádosti a přiznáním/nepřiznáním dávky).

ASNEP:

2. Větší variabilita kompenzačních pomůcek, na které poskytuje stát příspěvek, tak aby si každý mohl vybrat dle vlastních preferencí.
3. Podrobnější metodické sjednocení pravidel pro poskytování příspěvku na zvláštní pomůcku.

SONS:

4. Návrh, aby do budoucna nemuseli být posudkovými lékaři opakovaně posuzováni žadatelé o příspěvek, u nichž je zdravotní stav neměnný, a žadatelé, kteří žádají o několik pomůcek souběžně nebo v krátkém časovém intervalu za sebou. To by zkrátilo délku řízení a odlehčilo přetížené Lékařské posudkové službě.

Způsoby kontroly a orgány, na něž se mohou v této oblasti OZP obracet

O příspěvku na zvláštní pomůcku rozhodují a vyplácejí ho krajské pobočky Úřadu práce České republiky. Odvolacím orgánem je Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Odkazy na další zdroje informací

www.mpsv.cz

Internetové stránky Ministerstva práce a sociálních věcí přinášejí informace o dávkách pro osoby se zdravotním postižením (sekce Zdravotní postižení) a formuláře žádostí (sekce Integrovaný portál).

Oblast 4: Volby

Gestor: Ministerstvo vnitra (MV)

Prostřednictvím výkonu volebního práva je naplňováno právo podílet se na politickém a veřejném životě, proto je nezbytné zajišťovat a podporovat i výkon volebního práva osob se zdravotním postižením. Všechny volební podklady a informace by měly být přístupné a srozumitelné všem těmto osobám včetně zajištění bezbariérových volební místností.

Právní rámec

Mezinárodní právní předpisy

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením:

- Článek 19: Nezávislý způsob života a zapojení do společnosti
- Článek 29: Účast na politickém a veřejném životě

Evropské právní předpisy

Oblast voleb právní předpisy Evropské unie neupravují.

Právní předpisy ČR

- Zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů (zákon o volbě prezidenta republiky), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Jedná se o soubor volebních zákonů, které upravují podmínky výkonu volebního práva, organizaci voleb a rozsah soudního přezkumu v jednotlivých typech voleb.

Ve všech volebních zákonech je pamatováno na osoby se zdravotním postižením, zejména v ustanoveních o zásadách hlasování.

Aktuální stav přístupnosti

Ve volebních zákonech není výslovně upravena povinnost, aby volební místnosti byly bezbariérové. Jde-li o voliče s omezenou schopností pohybu či osoby pohybující se na vozíku, kteří se nemohou dostavit do volební místnosti, případně volební místnost není bezbariérová, mají možnost hlasovat ve svých domovech do přenosné volební schránky. Na základě volebních zákonů platí, že volič může požádat ze závažných, zejména zdravotních nebo rodinných důvodů, obecní úřad a ve dnech voleb okrskovou volební komisi o to, aby mohl hlasovat mimo volební místnost. V takovém případě okrsková volební komise vyšle k voliči dva své členy s přenosnou volební schránkou, úřední obálkou a hlasovacími lístky. Při hlasování postupují členové okrskové volební komise tak, aby byla zachována tajnost

hlasování. Okrsková volební komise se s přenosnou volební schránkou může pohybovat pouze na území volebního okrsku, pro který byla zřízena. Nachází-li se volič mimo místo svého trvalého pobytu, může rovněž požádat o hlasování do přenosné volební schránky tamní obecní úřad nebo tamní okrskovou volební komisi, avšak musí mít současně voličský průkaz, který ho opravňuje k hlasování v jiném volebním okrsku, než kam podle místa svého trvalého pobytu náleží.

Osoby se zdravotním postižením hlasující ve volební místnosti mají možnost využít asistence jiného voliče, a to jednak při úpravě či vložení hlasovacího lístku do úřední obálky v prostoru vyhrazeném pro úpravu hlasovacích lístků a jednak při samotném vhazování do volební schránky. Volební zákony konkrétně stanoví, že s voličem, který nemůže sám upravit a vybrat hlasovací lístek pro zdravotní postižení nebo z jiných důvodů nemůže číst nebo psát, může být v prostoru určeném pro úpravu a vložení hlasovacího lístku do úřední obálky přítomen jiný volič, nikoliv však člen okrskové volební komise, a voličem vybraný hlasovací lístek za něho může upravit a vložit do úřední obálky. Za voliče, který není schopen vložit úřední obálku s hlasovacím lístkem do volební schránky, může tak učinit jiný volič, nikoliv však člen okrskové volební komise.

Jde-li o přístupnost informace o způsobu hlasování, je tato po vyhlášení voleb uveřejňována na internetových stránkách Ministerstva vnitra www.mvcr.cz v sekci „VOLBY“, je součástí sady hlasovacích lístků, které jsou distribuovány všem voličům nejpozději 3 dny před dnem voleb a dále byla od roku 2016 zavedena praxe, kdy Ministerstvo vnitra v dostatečném časovém předstihu zasílá tuto informaci Vládnímu výboru pro osoby se zdravotním postižením k pořízení „překlady“ pro skupiny voličů s různými typy zdravotního postižení.

Hlasovací lístky zatím nejsou předem voličům přístupné v elektronické podobě, avšak informace o kandidátech je možno získat z registru kandidátů, který před každými volbami vytváří a zveřejňuje Český statistický úřad na svých internetových stránkách.

Hlasovací lístky nejsou s ohledem na zachování principu tajnosti hlasování tištěny v Braillově písmu ani s větším fontem písma. Využití takového hlasovacího lístku ve volebním okrsku by totiž bylo ve srovnání s „běžnými“ hlasovacími lístky ojedinělé a tajnost hlasování by byla zpochybněna tím, že členové okrskové volební komise by při zjišťování výsledků voleb ve volebním okrsku jednoduše identifikovali, který volič tento hlasovací lístek odevzdal. Z tohoto důvodu stávající právní úprava požaduje, aby všechny hlasovací lístky byly vytištěny písmem téhož druhu a stejné velikosti, na papíru téže barvy, jakosti a týchž rozměrů.

Volební zákony jako jednu z překážek výkonu volebního práva upravují omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva. Legitimita této překážky byla potvrzena sjednocujícím stanoviskem Nejvyššího soudu ČR (Cpjn 23/2016 ze dne 15. února 2017), který odkazuje i na dřívější nálezy Ústavního soudu s tím, že existence této překážky se pohybuje i v intencích toho, co judikoval Evropský soud pro lidská práva, tzn., že

1. jde o omezení stanovené zákonem,
2. omezení musí být založeno na výslovném rozhodnutí soudu po posouzení individuálního případu a
3. musí být respektován princip proporcionality.

Vzhledem k tomu, že dle závěrů Nejvyššího soudu musí být případné omezení ve svéprávnosti k výkonu volebního práva výslovně vyjádřeno ve výroku soudního rozhodnutí a že Státní volební komise doporučila, aby tento přístup byl aplikován i na dřívější soudní rozhodnutí, předpokládá se, že osob s touto překážkou podstatně ubylo.

Přínosy a změny v posledních letech

Ministerstvo vnitra navázalo užší spolupráci s Vládním výborem pro osoby se zdravotním postižením a přímo i s některými organizacemi osob se zdravotním postižením, např. SONS (Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR).

Osvědčila se praxe, kdy Ministerstvo vnitra v dostatečném předstihu před volbami zasílá informační leták pro voliče Vládnímu výboru pro osoby se zdravotním postižením, který ve spolupráci s organizacemi sdružujícími osoby s konkrétním typem zdravotního postižení zajišťuje překlad do srozumitelného a přístupného jazyka.

Před volbami do zastupitelstev obcí a volbami do Senátu 2018 spolupracovalo Ministerstvo vnitra přímo s organizacemi pro podporu osob s mentálním postižením při přípravě infoletáku pro voliče tak, aby pro ně byl připraven srozumitelně, ve formě snadného čtení a s piktogramy. Distribuce je nejefektivnější cestou organizací sdružující osoby se zdravotním postižením, neboť tyto nejlépe vědí, kam je účinně nasměrovat.

Výhled do následujících pěti let

Na základě požadavků a návrhů organizací osob slabozrakých a nevidomých zlepšit přístupnost hlasovacích lístků pro občany se zrakovým postižením je zvažováno zejména zpřístupnění elektronické podoby hlasovacích lístků, úpravy vzhledu hlasovacích lístků (papír, písmo, rozložení textu) či umístění QR kódu, který by obsahoval URL adresu s elektronickou podobou hlasovacího lístku. Tato opatření bude třeba posuzovat v kontextu se zásadou tajnosti hlasování a s ohledem na technické a finanční možnosti.

Opatření ke zlepšení přístupnosti voleb jsou i obsahem nového Národního plánu, mimo odstranění překážky výkonu aktivního volebního práva spočívající v omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva se úkoly týkají i dostupnosti a přístupnosti nezbytných informací všem oprávněným voličům (například podpory asistence a dalších metod dopomoci voličům se zdravotním postižením ve volební místnosti a při používání volební dokumentace, tvorby veřejného portálu s údaji o přístupnosti volebních místností a zavedení možnosti voličů se zdravotním postižením změnu volebního okrsku s přihlédnutím k přístupnosti volební místnosti či zajištění informací o volebních agendách, volbách a způsobech hlasování přístupné i ve snadno srozumitelné formě a prostřednictvím videí v českém znakovém jazyce).

Návrhy organizací OZP na zlepšení přístupnosti

Obecné požadavky:

1. Zrušení překážky výkonu volebního práva spočívající v omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva.
2. Zlepšit přístupnost hlasovacích lístků pro občany se zrakovým postižením (např. elektronická verze, speciální šablony).
3. Zavést bezbariérový přístup do všech volebních místností.
4. Asistenci ve volební místnosti nepodmiňovat tím, aby asistující osobou byl jiný volič; umožnit, aby asistující osobou mohly být i nezletilé osoby (např. dítě zrakově postiženého voliče).

ASNEP:

5. Opatřit titulky a tlumočením do českého znakového jazyka předvolební kampaně kandidujících politických uskupení.
6. Oficiální internetové stránky k volbám opatřit překladem do českého znakového jazyka.

7. QR kód s překladem obsahu volebních lístků a instrukcí umístěn v obálce a ve volebních místnostech.
8. Informace pro volební komisi ohledně přístupu k osobám se zdravotním postižením.

Způsoby kontroly a orgány, na něž se mohou v této oblasti OZP obracet

K řešení stížností na organizačně technické zabezpečení voleb na úrovni obce a volebního okrsku je příslušný obecní úřad.

K řešení stížností na organizačně technické zabezpečení voleb na úrovni obce je příslušný krajský úřad poté, co se stěžovatel neúspěšně domáhal nápravy u obecního úřadu.

K řešení stížností na organizačně technické zabezpečení voleb na úrovni kraje a hlavního města Prahy je příslušné Ministerstvo vnitra poté, co se stěžovatel neúspěšně domáhal nápravy u krajského úřadu.

Odkazy na další zdroje informací

<http://www.mvcr.cz/clanek/stanoviska-ministerstva-vnitra-k-otazkam-voleb-946485.aspx>

Pod tímto odkazem je obsaženo stanovisko Ministerstva vnitra k omezení svéprávnosti z pohledu volebního práva, které bylo aktualizováno na základě Stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu Cpjn 23/2016 ze dne 15. února 2017.

Oblast 5: Bezpečnost a ochrana obyvatelstva

Gestor: Ministerstvo vnitra (MV)

Osoby se zdravotním postižením jsou při mimořádných událostech s ohledem na své specifické potřeby zranitelnější než intaktní populace. Pro zajištění jejich bezpečnosti při nenadálých událostech je nezbytné zajistit přístupnost informací o vzniklé situaci a upravit typové plány tak, aby jejich obsahem byla i specifika zajišťování bezpečnosti osob s různými typy zdravotního postižení.

V rámci zajišťování služeb tísňového volání je nezbytné zejména neopomínat specifika komunikace s osobami se sluchovým postižením, aby ji i tyto osoby mohly využívat na rovnoprávném základě s ostatními, např. prostřednictvím textových zpráv.

Právní rámec

Mezinárodní právní předpisy

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením:

- Článek 11: Rizikové situace a humanitární krize
- Článek 12: Rovnost před zákonem
- Článek 14: Svoboda a osobní bezpečnost
- Článek 15: Ochrana proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání
- Článek 16: Ochrana před vykořisťováním, násilím a zneužíváním

Evropské právní předpisy

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2018/1972 ze dne 11. prosince 2018, kterou se stanoví evropský kodex pro elektronické komunikace
- Rozhodnutí Rady 91/396/EHS ze dne 29. července 1991 o zřízení jednotného čísla tísňového volání
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích) ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/136/ES ze dne 25. listopadu 2009, kterou se mění směrnice 2002/22/ES o univerzální službě a právech uživatelů týkajících se sítí a služeb elektronických komunikací, směrnice 2002/58/ES o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací a nařízení (ES) č. 2006/2004 o spolupráci mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro vymáhání dodržování zákonů na ochranu zájmů spotřebitele.

Právní předpisy ČR

- Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů

Zákon vymezuje přístup k jednotnému evropskému a národnímu číslu tísňového volání. Poskytovatel univerzální služby je povinen poskytovat osobám se zdravotním postižením přístup k veřejně dostupné telefonní službě, tak aby pro ně byla cenově dostupná a umožnila rovnocenný přístup, který využívají ostatní koncoví uživatelé, včetně přístupu k číslům tísňového volání.

- Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, ve znění pozdějších předpisů

Zákon vymezuje integrovaný záchranný systém (dále také „IZS“), stanoví složky integrovaného záchranného systému a jejich působnost, pokud tak nestanoví zvláštní právní předpis, působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu.

- Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru, ve znění pozdějších předpisů

Zřizuje Hasičský záchranný sbor České republiky, jehož základním posláním je chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech.

- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zřizuje Policii České republiky. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropské unie nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu.

Aktuální stav přístupnosti

Co se týče připravenosti na mimořádné události, již v minulosti byly realizovány aktivity v evropských projektech EUNAD a EUNAD IP, které se zaměřují na zlepšení krizové

komunikace a interakce s osobami se sluchovým, zrakovým, pohybovým či mentálním postižením při mimořádných událostech.

V rámci projektu Policejního prezidia ČR „Zlepšení práce se zvláště zranitelnou obětí“ byl realizován manuál a video „Práce s obětí se speciálními komunikačními potřebami - doporučení pro policisty a další zasahující.“

Všechny národní tísňové linky i mezinárodní linka 112 by měly být přístupné i osobám se zdravotním postižením.

V rámci zajišťování služeb tísňové komunikace byla také zřízena aplikace Záchranka, která volajícího automaticky lokalizuje, navíc umožňuje pomocí piktogramů předat základní informaci o charakteru události i o počtu zraněných. Pro osoby se sluchovým postižením byla zřízena speciální SMS tísňová linka Policie ČR⁹, která umožňuje osobám se sluchovým postižením na území České republiky přivolat pomoc Policie ČR pomocí SMS zprávy bez nutnosti registrace.

Organizace Tichý svět, o.p.s., nabízí bezplatně online přepis mluvené řeči a online tlumočení českého znakového jazyka přes internetovou aplikaci Tichá linka. V tomto případě je registrace nutná, ve stavu nouze je však možné spojení i bez registrace či přihlášení. Více na www.tichalinka.cz.

Přínosy a změny v posledních letech

Hlavním cílem projektů EUNAD a EUNAD-IP je zlepšení poskytování psychosociální krizové pomoci ze strany složek IZS osobám s různými typy zdravotního postižení po krizových událostech a zlepšení participace a krizové připravenosti různých skupin těchto osob.

Součástí výstupů projektů byla příprava materiálů a programů pro zlepšení praxe pro práci s osobami se zrakovým, sluchovým, pohybovým či mentálním postižením. Důležitou součástí projektu byla tvorba mezinárodní sítě odborníků na danou tematiku, součástí této sítě jsou i experti zastupující psychologickou službu PČR, HZS ČR a MV ČR.

Výsledky obou projektů jsou integrovány, došlo k zapojení organizací, které pracují s klienty s daným typem postižení do programů psychosociálního krizového řízení, a byly realizovány specifické výzkumné a vzdělávací aktivity.

Cílem přípravy manuálu a videa „Práce s obětí se speciálními komunikačními potřebami - doporučení pro policisty a další zasahující“ bylo připravit podklady pro zlepšení vzdělávání a praxe policistů a dalších složek IZS pro práci s osobami se zdravotním postižením. Tyto podklady jsou volně k dispozici na Youtube pro účely odborné přípravy.

Výhled do následujících pěti let

Dále rozvíjet aktivity směřující k osobám se zdravotním postižením a zaměřit se jak na lepší informovanost této skupiny obyvatelstva, tak na zlepšení odborných kompetencí zástupců bezpečnostních sborů, kteří s těmito lidmi při řešení mimořádných událostí spolupracují. U bezpečnostních sborů bude cílem dále průběžně vzdělávat jednotlivé příslušníky, aby v případě mimořádných událostí vedli v patrnosti speciální potřeby osob se zdravotním postižením a specifika komunikace a byli schopni poskytnout adekvátní pomoc. Důležitým

⁹ Žádost o pomoc se formou SMS zasílá na + 420 603 111 158 v maximální délce 160 znaků, v níž je nezbytné uvést identifikační údaje, popis skutku (např. krádež, vloupání, přepadení aj.), místo události a také informace o případném zranění.

úkolem je udržovat a zlepšovat síť mezinárodní expertní spolupráce v této oblasti a sledovat aktuální trendy.

Opatření k zajištění přístupnosti IZS a bezpečnosti osob se zdravotním postižením jsou i součástí nového Národního plánu, který obsahuje úkoly týkající se provedení úpravy typových plánů pro řešení krizových situací tak, aby obsahovaly ustanovení týkající se osob se zdravotním postižením, realizace školení všech složek integrovaného záchranného systému týkající se specifických potřeb při komunikaci a pomoci osobám se zdravotním postižením, ale také pořádat semináře a osvětové akce pro osoby se zdravotním postižením zaměřené na oblast bezpečnosti přizpůsobené druhu postižení. Národní plán cílí i na zlepšení dostupnosti tísňového volání zejména pro osoby se sluchovým postižením, neboť je jedním z úkolů zahrnout do služby tísňového volání také oboustrannou textovou komunikaci a vypracovat koncepci tísňové komunikace s osobami se sluchovým postižením zohledňující všechny skupiny osob se sluchovým postižením a způsoby jejich komunikace.

V oblasti tísňového volání vláda v listopadu 2020 schválila novelu zákona o elektronických komunikacích, na základě které by jednotné evropské tísňové číslo 112 a národní tísňová čísla 150, 155, 158, případně další čísla stanovená v číslovacím plánu, měla být zajišťována i prostřednictvím zasílání SMS zpráv a případně dalšími formami a způsoby tísňové komunikace s ohledem na technologický vývoj a ekonomické aspekty. Poskytovatel komunikační služby zároveň bude povinen zajistit informování veřejnosti o existenci a podmínkách používání tísňových čísel a jejich vlastnostech zajišťujících dostupnost, jakož i o automatickém vytváření a odesílání informací obsahujících údaje o tom, kde se účastník tísňové komunikace nachází i způsobem umožňujícím dálkový přístup a ve formátu zajišťujícím dostupnost těchto informací i s ohledem na osoby s různými druhy zdravotního postižení.

Návrhy organizací OZP na zlepšení přístupnosti

ASNEP:

1. Vytvořit obrázkové karty sloužící ke komunikaci v případě mimořádných událostí, u kterých je přítomen člověk se sluchovým postižením.
2. Aplikace Záchranka - vylepšit přístupnost pro neslyšící.

Způsoby kontroly a orgány, na něž se mohou v této oblasti OZP obracet

V případě pochybení Policie ČR je možné se obrátit na Odbor vnitřní kontroly Policejního prezidia. V případě podezření na trestný čin spáchaný policisty je relevantním kontaktním bodem Generální inspekce bezpečnostních sborů. U Hasičského záchranného sboru České republiky (HZS ČR) je kontaktním bodem pro vyřizování stížností Oddělení kontroly a stížností Generálního ředitelství HZS ČR.

Odkazy na další zdroje informací

<http://www.mvcr.cz/sluzby-pro-verejnost-psychologicka-sluzba.aspx>

Stránky Ministerstva vnitra věnující se psychologické péči. Součástí těchto stránek jsou i informace o projektech, které se zabývají osobami se zdravotním postižením, včetně vzdělávacích manuálů. Dokumenty jsou k dispozici v češtině a angličtině.

<http://eunad-info.eu/>

Evropská platforma – internetové stránky projektu.

Videa s tematikou práce se zvláště zranitelnou obětí:

<https://www.youtube.com/watch?v=FSVn46Hgqrk> (česky)

<https://www.youtube.com/watch?v=2obE09xs8dU> (anglicky)

Oblast 6: Přístupnost budov

Gestor: Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR)

Jednou z nejdůležitějších podmínek pro naplnění práva na nezávislý život a plné zapojení osob se zdravotním postižením do všech oblastí života společnosti v souladu s čl. 9 Úmluvy je zajištění přístupnosti budov úřadů, škol, kulturních zařízení, dopravních staveb a dalších veřejných budov a systematicky odstraňovat již existující překážky a bariéry bránící přístupu a pohybu po těchto budovách. V této oblasti je nezbytné klást důraz zejména na důslednou aplikaci předpisů upravujících bezbariérové užívání staveb a pravidelnou revizi odpovídajících norem, jakož i upozorňování na špatnou praxi při aplikaci těchto předpisů.

Jelikož oblast přístupnosti pokrývá mnoho různých druhů veřejných budov a přístupnost řady z nich úzce souvisí s jinými tematickými oblastmi obsaženými v této Zprávě (zejména přístupností budov v oblasti dopravy a kultury), jsou specifické požadavky související se zajištěním přístupnosti těchto budov zařazeny i do relevantních tematických oblastí.

Právní rámec

Mezinárodní právní předpisy

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením:

- Článek 9: Přístupnost
- Článek 20: Osobní mobilita

Evropské právní předpisy

Oblast přístupnosti budov právní předpisy Evropské unie neupravují.

Právní předpisy ČR

- Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška MMR č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb (dále jen „bezbariérová vyhláška“)
- Usnesení vlády ČR ze dne 14. července 2014 č. 568 k Vládnímu plánu financování Národního rozvojového programu mobility pro všechny na období 2016–2025

Aktuální stav přístupnosti

Bezbariérová vyhláška stanoví rozsah požadavků na bezbariérové užívání staveb, její přílohová část pak obsahuje konkrétní požadavky na technické řešení (šířka dveří, velikost

a umístění zařizovacích předmětů na bezbariérovém WC atd.). Tato vyhláška je platná a účinná pro celé území České republiky včetně hlavního města Prahy¹⁰.

Bariéry ve veřejných budovách jsou dlouhodobě systematicky odstraňovány tak, aby byly dodrženy požadavky stanovené bezbariérovou vyhláškou. K financování úprav s cílem odstraňovat bariéry je pro obce, města a kraje pravidelně vyhlašován Národní rozvojový program mobility pro všechny¹¹, na základě kterého je možné následně žádat jednotlivé resorty o dotaci.

Přínosy a změny v posledních letech

Bezbariérová vyhláška platí pro celé území České republiky včetně Prahy. V průběhu její platnosti se zavádí a aktualizují příslušné české technické normy k navrhování a provádění požadavků na bezbariérové užívání staveb. MMR usměrňuje a sjednocuje praxi stavebních úřadů v oblasti bezbariérového užívání staveb. Zaujímá odborná stanoviska ke složitým případům aplikace bezbariérové vyhlášky a zveřejňuje příklady dobré praxe.

Výhled do následujících pěti let

V rámci rekodifikace stavebního práva se předpokládá nová úprava obecných požadavků na výstavbu a vznik jediného prováděcího právního předpisu, do nějž budou integrovány i požadavky na bezbariérové užívání staveb.

Návrhy organizací OZP na zlepšení přístupnosti

Obecné požadavky:

1. Metodická činnost vůči obecným stavebním úřadům.
2. Spolupráce na meziresortní úrovni, zejména MMR, MD a MPO.
3. Zpětná vazba od osob s omezenou schopností pohybu nebo orientace při jejich užívání staveb (například v rámci Odborné skupiny pro přístupnost veřejné správy a veřejných služeb).

ASNEP:

4. Zajistit textovou komunikaci s člověkem, který uvízne ve výtahu.
5. Zvonky opatřit vizuální signalizací pro osoby se sluchovým postižením.
6. Osvětlit chodby veřejných budov.
7. Opatřit veřejné budovy u vstupu plánky, mapami a přehledy.

NRZP:

8. Metodická činnost vůči autorizovaným osobám (ČKAIT a ČKA) – zvláštní způsobilost dle zákona č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, ve znění pozdějších předpisů

SONS:

9. Aktualizace metodiky k vyhlášce č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb

¹⁰ Do roku 2013 bylo hlavní město Praha zmocněno k vydání vlastních požadavků na bezbariérové užívání staveb.

¹¹ <http://www.vlada.cz/cz/ppov/vvzpo/program-mobility/program-mobility-79350/>

Způsoby kontroly a orgány, na něž se mohou v této oblasti OZP obracet

Projektant odpovídá za správnost, celistvost, úplnost a bezpečnost stavby provedené podle jím zpracované projektové dokumentace a proveditelnost stavby podle této dokumentace. Je povinen dodržovat požadavky na bezbariérové užívání staveb. Stížnost se podává na příslušnou komoru www.cka.cz nebo www.ckait.cz. Disciplinární řízení je v pravomoci České komory architektů a České komory autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě viz autorizační zákon č. 360/1992 Sb. Dotazy k aplikaci předpisů stavebního práva a pochybnosti v konkrétní věci lze konzultovat na příslušném stavebním úřadě v místě, popřípadě následně na jemu nadřízeném krajském úřadě. V Praze je nadřízeným úřadem Magistrát hlavního města Prahy.

Odkazy na další zdroje informací

www.disparity.cz/index.asp?menu=759&record=4226

Metodika k vyhlášce č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb. Tato publikace obsahuje znění bezbariérové vyhlášky, komentář k jednotlivým ustanovením a obrázky vzorových řešení.

http://www.mmr.cz/getmedia/e0adb6e7-1813-4a62-b263-a7c9975e8b93/398-2009_CSN_k2018_05.doc

Seznam ČSN k vyhlášce č. 398/2009 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb - aktualizace 2018

www.uur.cz/default.asp?ID=19

Časopis Urbanismus a územní rozvoj – Příloha Stavebně správní praxe – pravidelná rubrika Bezbariérové užívání staveb. Tato rubrika obsahuje průběžné a aktuální výstupy z metodické činnosti k bezbariérové vyhlášce č. 398/2009 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb (období 2010 – 2014).

[https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/stavebni-pravo/informace-a-aktuality/stavebni-rad/informace-z-oblasti-bezbarieroveho-uzivani-sta-\(1\)](https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/stavebni-pravo/informace-a-aktuality/stavebni-rad/informace-z-oblasti-bezbarieroveho-uzivani-sta-(1))

Informace z oblasti bezbariérového užívání staveb. Tato stránka obsahuje průběžné a aktuální výstupy z metodické činnosti k bezbariérové vyhlášce č. 398/2009 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb (období 2015 – dosud).

<http://www.nipi.cz>

Tato nezisková celostátní organizace provádí konzultační a poradenskou činnost k problematice užívání staveb osobami s omezenou schopností pohybu nebo orientace.

www.presbariery.cz/cz/mapovani-barierovosti/metodika

Při mapování se neaplikují předpisy stavebního práva. Jde o způsob uživatelského testování a způsob zveřejnění těchto informací. Předmětem mapování jsou zejména stávající objekty.

www.pov.cz

Pražská organizace vozíčkářů

www.sons.cz/bariery

Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR – Metodické centrum pro odstraňování bariér

Oblast 7: Přístupnost v oblasti veřejné dopravy

Se zajištěním přístupnosti budov souvisí i přístupnost veřejné dopravy, tedy stanic a zastávek, nástupišť, dopravních prostředků a také dostupnost a přístupnost informací poskytovaných v dopravě.

U nádraží a nástupišť je potřebné zavedení jednotného orientačního a informačního systému Správy železnic, státní organizace (dále jen „Správa železnic“), který by umožnil osobám se zdravotním postižením samostatný pohyb při cestování.

V případě nových dopravních prostředků jsou požadavky na jejich bezbariérovost upraveny mezinárodními předpisy. Problematická je však situace u vozidel, která byla vyrobena před přijetím právních předpisů ukládajících povinnost zajištění přístupnosti i pro osoby s omezenou schopností pohybu nebo orientace. Zajištění přístupnosti poskytovaných informací v dopravě nově upravuje i směrnice EAA (viz str. 56).

Oblast 7.1: Přístupnost prostředků železniční a silniční dopravy

Gestor: Ministerstvo dopravy (MD)

Právní rámec

Mezinárodní právní předpisy

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením:

- Článek 9: Přístupnost
- Článek 20: Osobní mobilita

Evropské právní předpisy

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1371/2007 o právech a povinnostech cestujících v železniční přepravě
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 181/2011 o právech cestujících v autobusové a autokarové dopravě a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004
- Nařízení Komise (EU) č. 1300/2014, o technických specifikacích pro interoperabilitu týkajících se přístupnosti železničního systému Unie pro osoby se zdravotním postižením a osoby s omezenou schopností pohybu a orientace
- Předpis Evropské hospodářské komise Organizace spojených národů (EHK OSN) č. 107 – Jednotná ustanovení pro schvalování vozidel kategorie M2 nebo M3 z hlediska jejich celkové konstrukce
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2006 o právech osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1177/2010 o právech cestujících při cestování po moři a na vnitrozemských vodních cestách a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004
- ES TRIN 2017/1 – Evropská norma, kterou se stanoví technické požadavky pro plavidla vnitrozemské plavby, příloha ESI-III-2 - Zvláštní bezpečnostní potřeby osob s omezenou schopností pohybu a orientace

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/45/ES ze dne 6. května 2009 o bezpečnostních pravidlech a normách pro osobní lodě
- Pokyny pro osobní lodě, které jsou rovněž vhodné pro přepravu osob s omezenou schopností pohybu a orientace – Evropská hospodářská komise Organizace spojených národů, Výbor pro vnitrozemskou dopravu, Pracovní skupina pro vnitrozemskou vodní dopravu – přijaté dne 15. října 2010

Právní předpisy ČR

- Zákon č. 194/2010 Sb., o veřejných službách v přepravě cestujících a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon upravuje postup státu, krajů a obcí při zajišťování dopravní obslužnosti veřejnými službami v přepravě cestujících veřejnou drážní osobní dopravou a veřejnou linkovou dopravou a pro vnitrozemskou vodní plavbu se použije přiměřeně. Zákon stanovuje základní rámec pro přepravu osob s omezenou schopností pohybu a orientace, konkrétní podmínky stanovuje nařízení vlády č. 63/2011 Sb.

- Nařízení vlády č. 63/2011 Sb., o stanovení minimálních hodnot a ukazatelů standardů kvality a bezpečnosti a o způsobu jejich prokazování v souvislosti s poskytováním veřejných služeb v přepravě cestujících, ve znění pozdějších předpisů

Nařízení je prováděcím předpisem zákona č. 194/2010 Sb. Nařízení vymezuje vozidla, která musí umožňovat přepravu osob s omezenou schopností pohybu a orientace ve veřejné dopravě (železniční, veřejné linkové, na dráze tramvajové a trolejbusové).

- Zákon č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů

Zákon stanovuje základní podmínky pro provozování silniční dopravy, z hlediska přepravy osob se jedná o úpravu veřejné linkové dopravy, příležitostné osobní dopravy a taxislužby.

- Zákon č. 266/1994 Sb., o dráhách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon stanovuje základní podmínky pro provozování drah a drážní dopravy (mezi dráhy patří dráha železniční, tramvajová, trolejbusová, lanová).

- Vyhláška č. 175/2000 Sb., o přepravním řádu pro veřejnou drážní a silniční osobní dopravu, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška je prováděcím předpisem k zákonu č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě a zákonu 266/1994 Sb., o dráhách. Vyhláška stanovuje pravidla pro přepravu osob s omezenou schopností pohybu a orientace ve veřejné dopravě. Práva cestujících jsou nad rámec této vyhlášky upravena v příslušných evropských nařízeních.

- Zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví, ve znění pozdějších předpisů

Zákon upravuje oblastí civilního letectví z hlediska provozování letadel, letišť, činnosti leteckého personálu, využívání vzdušného prostoru, poskytování leteckých služeb, provozování leteckých činností, podmínek ochrany civilního letectví, provozování sportovních létajících zařízení a výkonu státní správy.

- Zákon č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě, ve znění pozdějších předpisů

Zákon upravuje vymezení vodních cest a jejich správu, podmínky provozování plavidel na vnitrozemských vodních cestách, pravidla plavebního provozu, podmínky provozování vodní dopravy na vnitrozemských vodních cestách včetně výkonu státní správy v oblasti plavby.

Aktuální stav přístupnosti

Základní požadavky pro zajištění bezbariérovosti vozidel v železniční i silniční dopravě jsou upraveny prostřednictvím právních předpisů Evropské unie, která za tímto účelem vydala i řadu speciálních technických norem. Vzhledem k tomu, že jsou tyto předpisy aplikovány pouze na vozidla vyráběná a uváděná do provozu po datu účinnosti těchto předpisů, vozidla vyrobená dříve přísnější požadavky na přístupnost stanovená novými normami splňovat nemusí (např. všechny požadavky Nařízení Komise EU č. 1300/2014¹² se použijí pouze u železničních vozidel vyrobených po 1. lednu 2015). Současně je nutné podotknout, že na národní úrovni existuje celá řada technických norem, které upravují podmínky přístupnosti vozidel (například ČSN EN 16584 – 1 Železniční aplikace – Konstrukční úpravy pro osoby s omezenou schopností pohybu nebo orientace – Obecné požadavky – část 1: Kontrast; ČSN EN 16585 – 1 Železniční aplikace – Konstrukční úpravy pro osoby s omezenou schopností pohybu nebo orientace – Vybavení a komponenty v kolejových vozidlech – Část 2: Prvky pro sezení, stání a pohyb).

Pro leteckou dopravu řeší přístupnost nařízení č. 1107/2006. Dané nařízení zajišťuje možnost využívat leteckou dopravu osobám se zdravotním postižením a osobám s omezenou schopností pohybu a orientace způsobem srovnatelným s ostatními občany. Za tímto účelem stanoví nařízení způsob pomoci ze strany provozovatele letiště a leteckých dopravců. Takto poskytovaná služba je pro osoby se zdravotním postižením a osoby s omezenou schopností pohybu a orientace poskytována bez dodatečných poplatků pro tyto osoby. Dané nařízení přímo stanoví zákaz odmítnout přepravu osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace z důvodu zdravotního postižení nebo omezené schopnosti pohybu a orientace.

Bezpečnostní požadavky pro přepravu osob s omezenou schopností pohybu a orientace v osobní vodní dopravě jsou uvedeny v kapitole 19 normy ES TRIN 2017/1. Smyslem těchto požadavků je zajistit, aby tyto osoby mohly bezpečně pobývat na lodích a pohybovat se na nich za běžného provozu i v nouzových situacích, aby pro ně byla zajištěna stejná úroveň bezpečnosti jako pro ostatní cestující. Požadavky pro osoby s omezenou schopností pohybu a orientace nemusí nezbytně splňovat všechny prostory pro cestující. Nicméně dotyčné osoby musí být informovány o prostorech, které jsou pro ně zvláště upraveny z hlediska bezpečnosti tak, aby tomu mohly odpovídajícím způsobem přizpůsobit svůj pobyt na lodi. Zpřístupnění, označení a oznámení odpovídajících prostorů osobám s omezenou schopností pohybu a orientace je odpovědností vlastníka lodi. Ustanovení týkající se osob s omezenou schopností pohybu a orientace odkazují na směrnici 2009/45/ES a Průvodce pro přizpůsobení osobních plavidel vnitrozemské plavby osobám se zdravotním postižením v souladu s rezolucí Evropské hospodářské komise OSN č. 69. Požadavky směrnice a průvodce převyšují požadavky uvedené v této normě. Kromě technických požadavků musí osobní lodě splňovat požadavky bezpečnostní. V bezpečnostním rozpisu musí být uvedena zvláštní bezpečnostní opatření pro osoby s omezenou schopností pohybu i se zrakovým nebo sluchovým postižením. Alespoň výtisky bezpečnostního rozpisu a bezpečnostního plánu vystavené v prostorech určených pro osoby s omezenou schopností pohybu a orientace musí být takového charakteru, aby byly pokud možno čitelné i pro osoby s vadami zraku. Plány musí být vystaveny v takové výšce, aby je mohly přečíst i osoby pohybující se na vozíku.

Přínosy a změny v posledních letech

V oblasti železniční i silniční dopravy došlo ke schválení mezinárodně platných standardů, které zpřísnily požadavky na přístupnost nově vyráběných vozidel. MD vydalo v roce 2018

¹² Nařízení Komise (EU) č. 1300/2014 ze dne 18. listopadu 2014, o technických specifikacích pro interoperabilitu týkajících se přístupnosti železničního systému Unie pro osoby se zdravotním postižením a osoby s omezenou schopností pohybu a orientace Text s významem pro EHP.

metodickou pomůcku, která má pomoci objednatelům veřejné dopravy zajistit přístupné veřejné služby v přepravě cestujících.

Výhled do následujících pěti let

I nadále bude docházet k obnově vozidlového parku a k rozšíření počtu vozidel přístupných podle nejnovějších požadavků. MD zváží aktualizaci nařízení vlády č. 63/2011 Sb., o stanovení minimálních hodnot a ukazatelů standardů kvality a bezpečnosti a o způsobu jejich prokazování v souvislosti s poskytováním veřejných služeb v přepravě cestujících, ve znění pozdějších předpisů.

Návrhy organizací OZP na zlepšení přístupnosti

Obečné požadavky:

1. Zvýšení přístupnosti vozidel ve veřejné dopravě.

ASNEP:

2. Písemná oznámení výluk všech dopravních prostředků sloužících k hromadné přepravě cestujících.
3. Instalace zařízení k odpočtu minut příjezdu dopravního prostředku sloužícího k hromadné přepravě cestujících do všech stanic metra a na všechny zastávky MHD.
4. Při náhlých událostech musí řidič dopravního prostředku sloužícího k hromadné přepravě cestujících sdělit informaci nejen verbálně, ale také v psaném textu.
5. Plánované výluky a omezení zajistit na internetových stránkách překladem do českého znakového jazyka.
6. Zajistit veškeré verbální informace v odjezdových halách na nádražích a odletových halách v textové podobě (například i prostřednictvím textové zprávy).

NRZP:

7. Zlepšování přístupnosti služeb (asistence, objednání cesty, přístupné internetové stránky, jednotný nákup jízdního dokladu a další).

SONS:

8. Zajistit, aby objednatelé veřejné dopravy neupřednostňovali nejnížší nabídnutou cenu na úkor náležitého dodržování standardů přístupnosti.
9. Zajistit pravidelnou aktualizaci metodické pomůcky pro objednatele dopravy, aby reflektovala budoucí změny předpisů.

Způsoby kontroly a orgány, na něž se mohou v této oblasti OZP obracet

Na dodržování povinností týkajících se práv cestujících v železniční dopravě podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1371/2007 dohlíží Drážní úřad.

Na dodržování povinností týkajících se práv cestujících ve veřejné linkové dopravě podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 181/2011 dohlíží příslušné dopravní úřady.

Přístupnost služeb ve veřejné dopravě koordinuje příslušný objednatel veřejné dopravy (město, kraj, Ministerstvo dopravy ČR) a na něj je možné se s požadavky obracet.

Plnění povinností plynoucích z obecného práva a dozor nad činností samospráv provádí Ministerstvo vnitra.

Na dodržování povinností týkajících se práv cestujících dle nařízení (ES) č. 1107/2006 dohlíží Úřad pro civilní letectví.

Nad dodržováním povinností týkajících se práv cestujících dle nařízení (EU) č. 1177/2010 dohlíží Státní plavební správa.

Odkazy na další zdroje informací

Metodická pomůcka pro objednatele veřejné dopravy shrnující požadavky na zajištění přístupné veřejné dopravy:

[https://www.mdcz.cz/getattachment/Dokumenty/Verejna-doprava/Jizdni-rady,-kalendare-pro-jizdni-rady,-metodi-\(1\)/Metodicka-pomucka-pro-zajisteni-prepravy-osob-s-om/Metodicka-pomucka-pro-zajisteni-verejnych-sluzeb-v-preprave-cestujicich-pristupnych-pro-osoby-s-omezenou-schopnosti-pohybu-a-orientace-\(002\).pdf.aspx](https://www.mdcz.cz/getattachment/Dokumenty/Verejna-doprava/Jizdni-rady,-kalendare-pro-jizdni-rady,-metodi-(1)/Metodicka-pomucka-pro-zajisteni-prepravy-osob-s-om/Metodicka-pomucka-pro-zajisteni-verejnych-sluzeb-v-preprave-cestujicich-pristupnych-pro-osoby-s-omezenou-schopnosti-pohybu-a-orientace-(002).pdf.aspx)

Oblast 7.2: Přístupnost dopravních staveb

Gestor: Ministerstvo dopravy (MD)

Právní rámec

Mezinárodní právní předpisy

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením:

- Článek 9: Přístupnost
- Článek 20: Osobní mobilita

Evropské právní předpisy

- Nařízení Komise (EU) č. 1300/2014, o technických specifikacích pro interoperabilitu týkajících se přístupnosti železničního systému Unie pro osoby se zdravotním postižením a osoby s omezenou schopností pohybu a orientace

Právní předpisy ČR

- Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon upravuje podmínky pro projektovou činnost a provádění staveb včetně obecných požadavků na výstavbu a podmínek pro územní plánování a stavební řád.

- Vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb

Vyhláška je prováděcím předpisem ke stavebnímu zákonu, určuje právní rámec pro zajištění přístupnosti staveb pro osoby s omezenou schopností pohybu a orientace.

- Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon upravuje kategorizaci pozemních komunikací, jejich stavbu, podmínky užívání a jejich ochranu včetně práv a povinností vlastníků pozemních komunikací a jejich uživatelů a výkon státní správy ve věcech pozemních komunikací.

- Vyhláška č. 104/1997 Sb., kterou se provádí zákon o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška určuje právní rámec pro stavbu pozemních komunikací a jejich údržbu, z hlediska přístupnosti se odkazuje na vyhlášku č. 398/2009 Sb.
- Zákon č. 266/1994 Sb., o drahách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon upravuje podmínky pro stavbu dráhy a stavbu na dráze, v obecné rovině řeší provozování dráhy a drážní dopravy. Dráhou se rozumí dráha železniční, tramvajová, trolejbusová, lanová.

- Vyhláška č. 177/1995 Sb., kterou se vydává stavební a technický řád drah, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška je prováděcím předpisem k zákonu č. 266/1994 Sb., o drahách. Vyhláška určuje právní rámec pro zajištění přístupnosti přechodů na nástupiště, drah, informačních a orientačních systémů pro osoby s omezenou schopností pohybu a orientace. Z hlediska přístupnosti se odkazuje na vyhlášku č. 398/2009 Sb. a nařízení Komise (EU) č. 1300/2014.

Aktuální stav přístupnosti

Požadavky plynoucí ze stavebního zákona a jeho prováděcích vyhlášek jsou dále upřesňovány v technických normách (například ČSN 73 6425-1 Autobusové, trolejbusové a tramvajové zastávky, přestupní uzly a stanoviště – Část 1: Navrhování zastávek). Povinnosti z hlediska přístupnosti dopravní infrastruktury v částech přístupných pro veřejnost jsou pro jednotnost navázány na bezbariérovou vyhlášku, čímž je zajištěna jednotnost úprav napříč jednotlivými sektory.

Postupnou modernizací tratí a úpravou železničních stanic a zastávek včetně nádražích budov se budou rozšiřovat počty přístupných stanic. Pro cestující se zrakovým postižením vznikl nad rámec bezbariérové vyhlášky nový orientační systém (Směrnice SŽDC č. 118 Orientační a informační systém v železničních stanicích a na železničních zastávkách). V případě příchodu na nástupiště přes centrální přechod ve stanici bude Správa železnic zřizovat výstražné zařízení pro přechod kolejí, kterým zajistí přístupnost a vyšší bezpečnost těchto přechodů pro osoby s omezenou schopností orientace.

Přínosy a změny v posledních letech

Správa železnic vydala Směrnici SŽDC č. 118 Orientační a informační systém v železničních stanicích a na železničních zastávkách a k ní Grafický manuál jednotného orientačního a informačního systému Správy železniční dopravní cesty, státní organizace, ve kterém jsou stanoveny principy orientačního a informačního elektronického systému ve stanicích a zastávkách pro všechny cestující včetně osob s omezenou schopností pohybu a orientace. Po konzultaci s organizací zastupující osoby se zrakovým postižením byla sestavena speciální kapitola věnující se specifikům pro tuto skupinu osob – hmatné štítky, umístění a fráze orientačních hlasových majáčků apod. Podmínky pro zřizování výstražného zařízení pro přechod kolejí byly upraveny v roce 2018 technickou specifikací systémů zařízení a výrobků SŽDC TS 1/2018-Z Výstražné zařízení pro přechod kolejí.

Výpravní budovy autobusových nádraží jsou většinou v soukromém vlastnictví, u změn staveb i novostaveb velice často není dodržena bezbariérová vyhláška (např. u autobusových zastávek nejsou dodržovány výšky nástupních hran, v Praze IPR schválil a osazuje mobilní bariérové přístřešky, které jsou zcela nepřístupné pro osoby na vozíku).

Výhled do následujících pěti let

V následujících letech bude novelizováno nařízení Komise (EU) č. 1300/2014, jehož změna se následně promítne do přístupnosti v železniční dopravě.

Správa železnic každoročně vypracovává Plán investiční výstavby železniční dopravní infrastruktury, který je pravidelně aktualizován a obsahuje investiční činnost do dopravní infrastruktury včetně výpravních budov.

Návrhy organizací OZP na zlepšení přístupnosti

Obecné požadavky:

1. Přístupnost dopravních staveb včetně příchodu na nástupiště a orientace na nádražích.

NRZP:

2. Přístupnost zastávek – přístřešky, vybavení a informační systém.

SONS:

3. Grafický manuál jednotného orientačního a informačního systému Správy železnic, státní organizace, by bylo vhodné transponovat do ČSN, aby tak byla přístupnost zakotvena předpisem s větší váhou, než má interní směrnice této organizace.
4. Bylo by vhodné aktualizovat normu na přejezdy (ČSN 73 6380) s ohledem na osoby se sníženou schopností orientace.
5. Zajistit, aby povrchy nástupišť na nově stavěných či rekonstruovaných nádražích byly v souladu s TN TZUS (ideálně pomocí ČSN).
6. Legislativně ošetřit předepsanou podobu tzv. koridorů – přechodů přes tramvajové tratě.

Způsoby kontroly a orgány, na něž se mohou v této oblasti OZP obracet

Kontrolu a dozor provádí příslušné stavební úřady, v případě železniční dopravy pak Drážní úřad. Tyto správní úřady odpovídají za to, že stavba bude po celou dobu životnosti bezpečná a přístupná pro všechny, na tyto správní úřady je možné se v případě nesrovnalostí obracet.

Odkazy na další zdroje informací

Informace ke stavebním požadavkům z oblasti přístupnosti dopravy je možné nalézt na stránkách Ministerstva dopravy:

<http://www.mdcr.cz/Uzitecne-odkazy/Bezbarierovost?returl=/Uzitecne-odkazy>

Oblast 7.3: Přístupnost informací ve veřejné dopravě

Gestor: Ministerstvo dopravy (MD)

Právní rámec

Mezinárodní právní předpisy

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením:

- Článek 9: Přístupnost
- Článek 20: Osobní mobilita
- Článek 21: Svoboda projevu a přesvědčení a přístup k informacím

Evropské právní předpisy

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1371/2007 o právech a povinnostech cestujících v železniční přepravě
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 181/2011 o právech cestujících v autobusové a autokarové dopravě a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1177/2010 o právech cestujících při cestování po moři a na vnitrozemských vodních cestách a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2006 o právech osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě
- Nařízení Komise (EU) č. 454/2011 o technické specifikaci pro interoperabilitu týkající se subsystému „využití telematiky v osobní dopravě“ transevropského železničního systému

Právní předpisy ČR

- Zákon č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů

Zákon stanovuje základní podmínky pro provozování silniční dopravy, z hlediska této kapitoly je důležitá úprava veřejné linkové dopravy. Konkrétní podmínky pro poskytování informací v jízdním řádu jsou upraveny ve vyhlášce č. 122/2014 Sb., o jízdních řádech veřejné linkové dopravy, ve znění pozdějších předpisů. Poskytování informací mimo jízdní řád je upraveno v Evropském nařízení uvedeném výše.

- Vyhláška č. 122/2014 Sb., o jízdních řádech veřejné linkové dopravy, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška stanovuje pro veřejnou linkovou dopravu náležitosti jízdního řádu, data jsou předávána do Celostátního informačního systému o jízdních řádech. Součástí vyhlášky je i označení služeb včetně bezbariérovosti jednotlivých spojů.

- Zákon č. 266/1994 Sb., o dráhách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon stanovuje základní podmínky pro provozování drah a drážní dopravy (mezi dráhy patří dráha železniční, tramvajová, trolejbusová, lanová). Konkrétní podmínky vztahující se k informacím v jízdním řádu jsou uvedeny v prováděcím předpisu ve vyhlášce Ministerstva dopravy č. 173/1995 Sb., kterou se vydává dopravní řád drah. Poskytování informací mimo jízdní řád je upraveno v Evropském nařízení uvedeném výše.

- Vyhláška Ministerstva dopravy č. 173/1995 Sb., kterou se vydává dopravní řád drah, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška stanovuje náležitosti jízdního řádu v drážní dopravě, jeho obsah a způsob zpracování, včetně označení bezbariérové přístupnosti.

Aktuální stav přístupnosti

Poskytování informací o cestě a přepravních podmínkách pro osoby s omezenou schopností pohybu nebo orientace řeší příslušné Evropské předpisy. V souvislosti s liberalizací trhu s železniční osobní dopravou vyvstává problematika jednotného místa s informacemi o přístupnosti železničních stanic, to by do budoucna měly řešit nové internetové stránky Správy železnic, které by měly obsahovat informace o přístupnosti jednotlivých železničních stanic a zastávek ve vlastnictví Správy železnic.

Nízkopodlažní spoje jsou označovány v jízdních řádech. Někteří objednatelé veřejných služeb stanovují počet nízkopodlažních spojů podílem, který však v praxi způsobuje, že zajištění nízkopodlažního vozidla u jednotlivých odjezdů není garantované a údaj v jízdních řádech následně chybí.

Přínosy a změny v posledních letech

Správa železnic vydala po konzultaci s organizacemi zastupujícími osoby se zdravotním postižením Směrnici SŽDC č. 118 Orientační a informační systém v železničních stanicích a na železničních zastávkách, která stanovuje podmínky označení cest a poskytování informací informačními systémy včetně umístění orientačních majáků pro nevidomé.

Byla schválena nařízení Komise (EU) č. 454/2011 a nařízení Komise (EU) č. 1300/2014, která společně upravují přístupnost informací podávaných železničním podnikem.

Obsah Celostátního informačního systému o jízdních řádech je od června 2018 ve formátu otevřených dat publikován v Národní knihovně otevřených dat.

Výhled do následujících pěti let

Zákon o přístupnosti rozšířil povinnost vztahující se k podávání přístupných informací na internetových stránkách na dopravce a organizátory dopravy, kteří byli zřízeni podle díky tohoto zákona. Na celoevropské úrovni byla schválena směrnice EAA, jejíž transpozice do českého právního řádu se připravuje a bude mít mimo jiné dopady do přístupnosti poskytovaných informací. Výše uvedené předpisy by měly zajistit přístupnost informací, které jsou požadovány v níže stanovených návrzích organizací OZP.

Návrhy organizací OZP na zlepšení přístupnosti

Obecné požadavky:

1. Přístupnost jízdních řádů.
2. Přístupnost informací o dopravních spojeních včetně tras spojení.
3. Přístupné informace o mimořádnostech a výlukách.
4. Přístupné informace o dopravcích.

ASNEP:

5. Zajistit překlad internetových stránek dopravců do českého znakového jazyka.
6. Možnost zakoupení elektronických jízdenek u všech dopravců.
7. U nabídky elektronických jízdenek rovnou vypsát všechny slevy, především slevy pro držitele průkazů ZTP, ZTP/P.

NRZP:

8. Přístupné internetové portály všech dopravců.

SONS:

9. Provéřit, zda stávající předpisy ČR, popřípadě EU, upravují odpovídajícím způsobem požadavky na informační a orientační systémy dopravců.
10. Přístupnost informačních systémů dopravců – elektronické služby pro cestující, např. informace o jízdních řádech, spojích, rezervace jízdenek apod., které mají formu webu či mobilní aplikace.
11. Možnost akustické identifikace a otevírání vybraných dveří definovaných regionálních souprav.
12. Povinnost celostátně jednotně strukturovaných informačních hlášení o aktuální a příští zastávce i o nepředvídaných situacích do vozů/kupé vozidel.
13. Legislativně zakotvit povinnost osazování vozů MHD vnějšími akustickými hlásiči čísla linky a směru vozu.
14. Zajistit celostátně jednotnou asistenční službu na nádražích bez ohledu na dopravce, s nímž cestující cestuje.
15. Zaměstnanci dopravců, kteří přicházejí do styku s cestujícími, by měli být proškoleni o elementárních zásadách kontaktu s osobami s různým zdravotním či smyslovým postižením.

Způsoby kontroly a orgány, na něž se mohou v této oblasti OZP obracet

Informace o jízdních řádech v celostátním informačním systému zajišťuje Ministerstvo dopravy, které také provádí kontrolu v rámci pravidelných kontrol krajských úřadů. Během kontroly je sledován soulad jízdních řádů s prováděcími právními předpisy.

Informace o cestování poskytují jednotliví dopravci v souladu s příslušným evropským nařízením, na dodržování práv cestujících v jednotlivých druzích dopravy dohlíží Drážní úřad, Státní plavební správa, Úřad pro civilní letectví nebo dopravní úřady pro autobusovou dopravu.

Odkazy na další zdroje informací

<https://portal.cisjr.cz/>

Celostátní informační systém o jízdních řádech (CIS JŘ) zřízený Ministerstvem dopravy. Jízdní řády k dispozici ve formátu PDF pro stahování a tisk.

www.cd.cz

Internetové stránky Českých drah, obsahují mimo možnosti vyhledávání spojení, nákup jízdenky i informace o vlacích, stanicích i průběžné informace o cestě.

Oblast 8: Přístupnost v oblasti kultury

Přístupnost v oblasti kultury je zajišťována prostřednictvím přístupu ke kulturním statkům, televizním programům, filmům, divadelním a jiným představením a dále na místa určená pro kulturní aktivity jako jsou divadla, muzea, kina, knihovny, služby pro turisty a v co nejvyšší možné míře i do historických památek a na místa národního kulturního dědictví.

Kultura je významnou součástí veřejného, společenského a ekonomického života, má také edukativní a osvětový charakter a působí tedy jako nezastupitelný prostředek zapojení osob se zdravotním postižením do života společnosti.

Oblast 8.1: Přístupnost veřejných služeb v kultuře

Gestor: Ministerstvo kultury (MK)

Právní rámec

Mezinárodní právní předpisy

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením:

- Článek 5: Rovnost a nediskriminace
- Článek 9: Přístupnost
- Článek 19: Nezávislý způsob života a zapojení do společnosti
- Článek 21: Svoboda projevu a přesvědčení a přístup k informacím
- Článek 24: Vzdělávání
- Článek 30: Účast na kulturním životě, rekreace, volný čas a sport

Evropské právní předpisy

- Přístupnost v oblasti muzeí a galerií předpisy Evropské unie neupravují.

Audiovizuální a mediální služby:

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2018/1808/EU, kterou se mění směrnice 2010/13/EU ze dne 10. března 2010 o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících poskytování audiovizuálních mediálních služeb (směrnice o audiovizuálních mediálních službách) s ohledem na měnící se situaci na trhu

Knihovny:

- Rozhodnutí Evropské komise č. C(2013) 1893 final ze dne 16. 4. 2013, podle kterého knihovny plní veřejný úkol a povinnost zpřístupňování kulturního dědictví všem bez rozdílu.

Autorská práva:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1563 o přeshraniční výměně formátově přístupných rozmnoženin některých děl a jiných předmětů chráněných autorským právem a právy s ním souvisejícími mezi Uníí a třetími zeměmi ve prospěch osob nevidomých, osob se zrakovým postižením nebo osob s jinými poruchami čtení

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1564 o některých povolených způsobech užití některých děl a jiných předmětů chráněných autorským právem a právy s ním souvisejícími ve prospěch osob nevidomých, osob se zrakovým postižením nebo osob s jinými poruchami čtení a o změně směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti

Právní předpisy ČR

- Zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Jde o základní právní rámec pro obor muzeí, v ustanovení § 10a odst. 3 je v rámci standardů ekonomické dostupnosti veřejných služeb muzeí jmenovitě uvedeno poskytování zlevněného, skupinového nebo volného vstupného pro osoby a skupiny osob se zdravotním postižením:

„Standardem ekonomické dostupnosti je poskytování zlevněného, skupinového nebo volného vstupného, a to pro děti do 6 let, žáky základních škol, studenty středních a vysokých škol, seniory a pro skupiny žáků nebo studentů čítající alespoň 5 osob včetně pedagogického doprovodu a pro osoby a skupiny osob se zdravotním postižením.“

V § 10a, odst. 2 jsou rovněž určeny standardy časové dostupnosti a v § 10a, odst. 4 i standardy fyzické dostupnosti.

- Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Tento zákon upravuje výkon státní správy v oblasti rozhlasového a televizního vysílání včetně opatřování pořadů titulky, tlumočení nebo výrobu pořadů v českém znakovém jazyce pro osoby se sluchovým postižením a zpřístupnění pořadů pro osoby se zrakovým postižením.

- Zákon č. 132/2010 Sb., o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání a o změně některých zákonů (zákon o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání), ve znění pozdějších předpisů

Tento zákon upravuje podmínky poskytování audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání včetně přístupnosti pořadů osobám se sluchovým postižením a osobám se zrakovým postižením.

- Zákon č. 496/2012 Sb., o audiovizuálních dílech a podpoře kinematografie a o změně některých zákonů (zákon o audiovizuaci), ve znění pozdějších předpisů

Tento zákon upravuje mimo jiné povinnosti při výrobě a zpřístupňování kinematografických a jiných audiovizuálních děl včetně opatřování českých audiovizuálních děl titulky pro osoby se sluchovým postižením.

- Zákon č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Upravuje institut veřejných kulturních služeb, k jejichž poskytování může Ministerstvo kultury zřizovat státní příspěvkové organizace (v současné době 29 organizací).

- Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Autorský zákon upravuje v § 39 výjimku z ochrany práv chráněných autorským zákonem ve prospěch osob se zdravotním postižením. Na základě tohoto ustanovení (a za podmínek v něm stanovených) lze autorská díla a jiné předměty ochrany (např. zvukově obrazové záznamy – DVD s filmy) užívat nekomerčně bezsouhlasu (licence) nositele práv a bez placení licenční odměny tak, aby byly přístupné osobám s příslušným typem postižení (např. převodem tištěného textu do Braillova písma nebo do elektronického/digitálního formátu přístupného nevidomým, opatřením DVD s filmem zvukovým popisem děje pro nevidomé nebo titulky pro neslyšící). Uvedená úprava se vztahuje na jakýkoli typ postižení (zrakové, sluchové ad.) a na jakýkoli předmět ochrany (autorská díla, zvukové a vydané zvukově obrazové záznamy, vysílání/vysílané pořady). Výjimku z práv lze využít pouze v rámci České republiky. Prostřednictvím § 39a a § 39b byla do autorského zákona implementována směrnice (EU) 2017/1564 a nařízení (EU) 2017/1563, resp. tzv. Marrákešská smlouva, zavádějící specifické výjimky ve prospěch osob nevidomých a osob s jiným zrakovým postižením umožňující užití autorských děl a dalších předmětů ochrany i v rámci EU a třetích zemí (které jsou nebo budou smluvními stranami Marrákešské smlouvy).

- Usnesení vlády, jimiž jsou schváleny různé dotační programy

Na základě těchto usnesení vlády poskytuje Ministerstvo kultury dotace na různé kulturní projekty, přičemž při hodnocení návrhů projektů bere v potaz mimo jiné jejich dostupnost a význam pro osoby se zdravotním postižením. Těmito usneseními vlády je Ministerstvo kultury při poskytování dotací vázáno.

Aktuální stav přístupnosti

Ministerstvo kultury motivuje své příspěvkové organizace k vytváření systému slev ze vstupného na kulturní akce a do kulturních objektů pro seniory, osoby se zdravotním postižením a další skupiny obyvatel. Aktualizované přehledy jsou zveřejňovány vždy dvakrát ročně (duben, září) na internetových stránkách MK.

Muzea a galerie:

Byl vydán pokyn k naplňování standardu ekonomické dostupnosti veřejně prospěšných služeb poskytovaných muzei a galeriemi zřizovanými Ministerstvem kultury a Národní galerií v Praze podle zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (<https://www.mkcr.cz/pokyny-a-dokumenty-608.html>).

Do působnosti odboru muzeí aktuálně spadají internetové stránky: www.esbirky.cz; www.cesonline.cz; <http://emuzeum.cz>; <http://lmv.mzm.cz> (aplikace Legislativní mapa vývozu – informace k vývozům sbírkových předmětů pro státní organizace) a pak rovněž internetové stránky k jednotlivým 17 státním příspěvkovým organizacím (<https://www.mkcr.cz/prispevkove-organizace-559.html>) a s nimi propojenými 9 metodickými centry (<https://www.mkcr.cz/muzejni-centra-681.html>).

Odbor muzeí Ministerstva kultury každoročně uděluje finanční podporu v rámci projektu „Podpora projektů poskytování standardizovaných veřejných služeb muzeí a galerií“ a podporuje v přístupnosti kultury také Národní muzeum v rámci projektu Centra pro prezentaci kulturního dědictví, které je pravidelně podporováno částkou cca 500 000 Kč.

Audiovize a média:

Ve vztahu k osobám se zdravotním postižením ukládá zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání provozovatelům celoplošného televizního vysílání s licenci povinnost opatřit alespoň 15 % vysílaných pořadů skrytými nebo otevřenými titulky pro osoby se sluchovým postižením a alespoň 2 % vysílaných pořadů zpřístupnit pro osoby se zrakovým postižením. V případě provozovatele vysílání ze zákona (tedy České televize) platí, že ten je povinen opatřit alespoň 70 % vysílaných pořadů skrytými nebo otevřenými titulky a alespoň 2 % vysílaných pořadů vyrobit v českém znakovém jazyce nebo simultánně tlumočit

do českého znakového jazyka pro osoby se sluchovým postižením a dále je povinen zpřístupnit alespoň 10 % vysílaných pořadů pro osoby se zrakovým postižením.

V případě služeb na vyžádání (například HBO Go nebo Stream) ve vztahu k osobám se zdravotním postižením zákon o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání ukládá poskytovateli takové služby povinnost tam, kde je to účelné, poskytnout k pořadu otevřené titulky nebo skryté titulky nebo tlumočení do českého znakového jazyka pro osoby se sluchovým postižením a zvukovou stopu určenou pro osoby se zrakovým postižením, má-li je k dispozici, nebo jinak zajistit, aby některé pořady poskytované v rámci audiovizuální mediální služby na vyžádání byly přístupné osobám se sluchovým postižením a osobám se zrakovým postižením.

Dle zákona o audiovizi má distributor českého audiovizuálního díla povinnost opatřit jej titulky pro osoby se sluchovým postižením.

Ministerstvo kultury nemá podrobný přehled o tom, jak jsou v praxi využívány výjimky (zákonné licence) z práv podle § 39 resp. § 39a a 39b autorského zákona. Podle informací specializované knihovny pro nevidomé (KTN) a SONS z dubna 2020 jsou nové možnosti využívány zejména osobami se zrakovým a jiným takovým postižením ze Slovenska. Za přínosnou označilo novou úpravu Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky (Masarykovy univerzity), v jeho případě je nová úprava využívána i v případě studentů ze třetích zemí (např. z Japonska nebo USA). Ministerstvo kultury nezaznamenalo žádné stížnosti nebo problémy v této oblasti.

Podněty k dalšímu zlepšení, většinou ke zpřesnění nebo většímu konkretizování stávající právní úpravy, dávají v rámci konzultací vedených Ministerstvem kultury zástupci osob neslyšících nebo jinak sluchově postižených. Samostatné oddělení autorského práva veškeré tyto podněty průběžně analyzuje a dle možností (s ohledem na provázanost s předpisy EU, mezinárodními smlouvami a rovněž se související vnitrostátní právní úpravou – např. v oblasti provozování vysílání apod.) zohledňuje při zpracovávání novel autorského zákona.

Památková péče:

Současná situace v oblasti památkové péče odpovídá situaci, kdy Národní památkový ústav spravuje památkové objekty, při jejichž správě je vyvažován veřejný zájem na zajištění přístupu osob se zdravotním postižením do těchto památek veřejným zájmem na zachování kulturního dědictví v souladu s mezinárodními úmluvami a národními předpisy.

Ministerstvo kultury (odbor regionální a národnostní kultury) vyhlašuje každoročně výběrové dotační řízení na podporu kulturních aktivit osob se zdravotním postižením a seniorů.

Přínosy a změny v posledních letech

V listopadu 2010 vznikl v rámci Národního muzea portál eSbírký jako prezentace sbírek českých muzejních institucí. U jednotlivých fotografií sbírkových předmětů nalezne návštěvník podrobný popis objektu (popis, název instituce vlastníci předmět, název sbírky, dataci, lokalitu nález, inventární číslo), vybraný předmět může také poslat ve formátu pohlednice svým přátelům. (www.esbirky.cz)

Dalším významným projektem je prezentace sbírky Národní galerie v Praze sbirky.ngprague.cz a katalog sbírek Moravské galerie - sbirky.moravska-galerie.cz/katalog, který byl vytvořen s podporou Ministerstva kultury a ve spolupráci se specialisty z [lab.SNG](http://lab.sng). Katalog sbírek využívá zdrojový kód Webu.umenia – open source projektu Slovenské národní galerie.

V roce 2015 byl modernizován systém CES na systém CES on-line, a to v rámci výzvy č. 17 Integrovaného operačního programu Ministerstva vnitra, oblast intervence 1.1. – Rozvoj informační společnosti ve veřejné správě v souladu se Státní kulturní politikou a Strategií

digitalizace kulturního obsahu. Obsahuje jak veřejnou, tak i neveřejnou část. Systém byl vyvinut a je dále provozován a upravován za spolupráce Ministerstva kultury a Moravského zemského muzea. Nahrazuje vedle správy evidenčních čísel i možnost doplnění záznamů sbírek o povinné obrazové záznamy podle vyhlášky č. 275/2000 Sb. (www.cesonline.cz) Výrazným příspěvkem bylo také zřízení portálu nabízejícího edukační aktivity provázané se vzdělávacím systémem: www.muzeoedu.cz. Realizace proběhla roku 2015 a stránky jsou spravovány Moravským zemským muzeem.

Od roku 2016 jsou realizovány přípravy projektu nového státního evidenčního systému sbírkových předmětů ELVIS, kompatibilního s ostatními národními i mezinárodními elektronickými evidencemi dle zásad eGovernment. Systém by měl nahrazovat dosavadní program DEMUS. K jeho realizaci bude využit: Integrovaný regionální program, Specifický cíl 3.2, průběžná výzva č. 26. Pro věcnou stránku projektu byla zřízena pracovní skupina - odborný panel z řad odborníků na danou problematiku. Finalizace projektu však dosud nebyla realizována.

V roce 2016 byla Poslanecké sněmovně předložena novela zákona o rozhlasovém a televizním vysílání (sněmovní tisk 934). Podle tohoto návrhu mělo dojít ke zpřesnění právní úpravy zpřístupňování pořadů pro osoby se sluchovým nebo zrakovým postižením. Projednávání sněmovního tisku ovšem bylo ukončeno s koncem volebního období a tento návrh nebyl přijat.

Původní úprava v § 38 odst. 1 a 2 v (tehdy novém) autorském zákoně č. 121/2000 Sb., účinném od 1. ledna 2000, se týkala pouze půjčování autorských děl a záznamů osobám se zdravotním postižením. Podle uvedené úpravy do práva autorského (a obdobně i práv souvisejících s právem autorským dle příslušných odkazovacích ustanovení (např. § 74 ad.) nezasahovala osoba uvedená v § 37 odst. 1, půjčovala-li originály či rozmnoženiny vydaných děl. To platilo rovněž pro počítačové programy a rozmnoženiny zvukových nebo zvukově obrazových záznamů, byly-li půjčovány výlučně pro potřeby osob zdravotně postižených v souvislosti s jejich postižením.

Novelou autorského zákona č. 216/2006 Sb., účinnou od 22. května 2006, došlo k podstatnému rozšíření výjimky z práv chráněných autorským zákonem ve prospěch osob se zdravotním postižením, a to v souladu s příslušnou směrnicí EU (2001/29/ES) dávající členským státům EU a EHP možnost stanovit tuto výjimku v širším rozsahu, než jaká do té doby v ČR platila. Uvedenou novelou bylo do autorského zákona vloženo samostatné ustanovení – § 38, umožňující nejen půjčování autorských děl a záznamů, ale za podmínek stanovených tímto ustanovením také pořizování jejich rozmnoženin a jejich rozšiřování (v hmotné podobě) a sdělování (v nehmotné podobě). Kromě toho bylo doplněno ustanovení o možnosti, za stanovených podmínek, opatřovat zvukovou složku zvukově obrazového záznamu audiovizuálního díla slovním vyjádřením obrazové složky.

Novelou autorského zákona č. 102/2017 Sb., účinnou od 19. dubna 2017, bylo uvedené ustanovení doplněno o nový odst. 3, podle kterého do práv chráněných autorským zákonem nezasahuje vysílatel, který, za podmínek stanovených tímto ustanovením, vysílá pořad doplněný zvukovým popisem, jenž slouží ke zpřístupnění pořadu osobám se zrakovým postižením. Novelou autorského zákona č. 50/2019 Sb., účinnou od 15. února 2019, došlo v České republice k implementaci směrnice 2017/1564 a nařízení 2017/1563 Evropské unie k provedení Marrákešské smlouvy – Smlouvy Světové organizace duševního vlastnictví o usnadnění přístupu k publikovaným dílům osobám se zrakovým postižením nebo s poruchami čtení. Touto novelou došlo k rozšíření výjimek z práv ve prospěch osob se zrakovým postižením a s jiným postižením rovněž znemožňujícím číst knihy, časopisy apod. Nově je možné některé typy autorských děl (literární díla včetně jejich obrazových složek) nejen převádět do formátů přístupných nevidomým a osobám s podobným postižením, ale také vyvážet a dovážet mezi členskými státy EU navzájem a mezi ČR a tzv. třetími zeměmi (nečleny EU), které jsou nebo se v budoucnu stanou smluvní stranou Marrákešské smlouvy.

V oblasti památkové péče byla navázána strategická spolupráce Národního památkového ústavu (dále jen „NPU“) s Národní radou osob se zdravotním postižením České republiky, z.s. (dále jen „NRZP“) – v roce 2017 bylo podepsáno Memorandum o spolupráci. S NRZP byl dohodnut postup, jakým budou její koordinátoři kontaktovat Národní památkový ústav s návrhy na zlepšení přístupnosti kulturních služeb osobám se zdravotním postižením.

Dále se Národní památkový ústav aktivně zapojil do projektu Euroklíč.

Národní památkový ústav přistoupil k zásadní vizuální i strukturální proměně vlastních internetových stránek (www.npu.cz), které díky kompatibilitě většiny obsahu se softwarem pro předčítání textu reflektují potřeby slabozrakých a nevidomých (inspiraci čerpal z blogu POSLEPU).

V roce 2017 bylo rovněž podepsáno Memorandum o spolupráci mezi NRZP a Národním muzeem. Byla domluvena spolupráce jak pro posuzování stavebních úprav v rámci rekonstrukce budovy Národního muzea, tak spolupráce při vytváření nových expozic a postup pro zpřístupňování sbírek muzea pro osoby se zdravotním postižením.

Výhled do následujících pěti let

Dokončení nástupce nového systému DEMUS pod názvem ELVIS (viz výše).

V listopadu 2018 byla přijata revidovaná směrnice o audiovizuálních mediálních službách s lhůtou k transpozici v délce 21 měsíců. Tato směrnice předpokládá trvalé a postupné zpřístupňování mediálních služeb osobám se zdravotním postižením. Zároveň tento předpis předpokládá i vypracování akčních plánů ze strany poskytovatelů služeb v oblasti přístupnosti s ohledem na trvalé a postupné zpřístupňování služeb osobám se zdravotním postižením. V tomto smyslu byl vypracován návrh na novelizaci českého právního řádu a v návaznosti na to dojde i ke zlepšení v oblasti zpřístupňování obsahu osobám se zdravotním postižením.

V oblasti profesionálního umění nejsou plánovány legislativní změny. Průběžně se usiluje o navýšení prostředků, jež jsou formou dotací poskytovány subjektům poskytujícím veřejnou kulturní službu. Obecně lze konstatovat, že projekty dotované ze státního rozpočtu jsou (například v oblasti slev na vstupném) vstřícnější než projekty či organizace, jež dotovány nejsou.

Realizace kulturních a edukačních aktivit pro osoby se zdravotním postižením je součástí koncepce Národního památkového ústavu a bude naplňována dle rozpočtových možností.

Podpora zpřístupňování muzejních objektů a aktivit bude rovněž obsažena v připravované nové koncepci rozvoje muzejnictví pro roky 2021 až 2026.

Návrhy organizací OZP na zlepšení přístupnosti

Obecné požadavky

1. Zpřístupnění maximálního množství pořadů a služeb pro osoby se zdravotním postižením.

ASNEP:

2. Zajistit tlumočení divadelních představení do českého znakového jazyka a opatřit titulky s přepisem mluveného slova.
3. Dabované filmy opatřit českými titulky.
4. Na výstavách u jednotlivých expozic umístit QR kódy s odkazy na přeložené texty do českého znakového jazyka, totéž u hradů, zámků (tam, kde poskytuje výklad pouze průvodce, opatřit letáky s písemnou informací pro sluchově postižené návštěvníky).

5. Zajistit tlumočení do českého znakového jazyka a přepis během festivalů.

NRZP:

6. Zpřístupňování sbírek a obsahu kulturních akcí.

SONS:

7. Požadavek na zlepšení přístupnosti online služeb veřejnoprávních médií. Stávající předpisy řeší především televizní a rozhlasové vysílání. Trend je však takový, že ČT a ČRo poskytují stále více informací a služeb prostřednictvím online kanálů, jako jsou internetové či mobilní aplikace. Jejich přístupnost je ale mnohdy nevyhovující a přístupnost těchto služeb veřejnoprávních médií není dostatečně ošetřena ani stávajícími právními předpisy. (V zákonu o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací mají veřejnoprávní média zakotvenou výjimku, která je dle názoru SONS neopodstatněná.)
8. U ČT se vyskytují nepřístupné části zejména zpravodajských a publicistických pořadů, ve kterých vystupují cizojazyční mluvčí. Jejich projev je často tlumočen pouze titulky a nikoli mluveným slovem. Takové vysílání je nepřístupné pro osoby se zrakovým postižením, pro osoby s jinými poruchami čtení a často též pro seniory.

Způsoby kontroly a orgány, na něž se mohou v této oblasti OZP obracet

V oblasti muzeí a galerií kontrolu provádí zřizovatel organizace. V případě státních příspěvkových organizací v gesci odboru muzeí Ministerstva kultury je příslušným orgánem právě Ministerstvo kultury. Samostatné oddělení muzeí Ministerstva kultury má pak přímo v gesci 17 muzeí a galerií:

Národní muzeum,

Moravské zemské muzeum,

Slezské zemské muzeum,

Národní galerie v Praze,

Moravská galerie v Brně,

Muzeum umění Olomouc,

Uměleckoprůmyslové museum v Praze,

Národní technické muzeum,

Technické muzeum v Brně,

Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou,

Muzeum loutkářských kultur,

Husitské muzeum v Táboře,

Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm,

Muzeum Jana Amose Komenského v Uherském Brodě,

Památník Lidice,

Památník Terežín,

Památník národního písemnictví.

S otázkami týkajícími se autorského zákona a úpravy výjimek ve prospěch osob se zdravotním postižením je možno se obracet na Ministerstvo kultury (samostatné oddělení autorského práva).

Odkazy na další zdroje informací

<http://www.cz-museums.cz>

Asociace muzeí a galerií České republiky, z. s. (AMG), je profesním sdružením muzeí a galerií v České republice a osob činných v oboru muzejnictví. Zaměřuje se zejména na propagaci a popularizaci činnosti muzeí a galerií v České republice, pořádání konferencí a seminářů, ediční činnost a vzdělávání muzejních pracovníků.

<http://rgcr.cz/>

Rada galerií České republiky je profesní unií českých muzeí umění – galerií, které sdružuje za účelem koordinace jejich činnosti při tvorbě, správě, a ochraně a zveřejňování uměleckých sbírek jako nezcizitelné součásti národního kulturního dědictví. V součinnosti s orgány samosprávy a státní správy zároveň usiluje o to, aby česká muzea umění – galerie, v jejich nenahraditelném postavení správců těchto uměleckých sbírek, měla ke své práci a existenci optimální podmínky.

<http://network.icom.museum/icom-czech/>

Český výbor ICOM vznikl v roce 1994 jako nástupnická organizace Československého výboru ICOM, který byl v roce 1946 jedním ze 14ti zakládajících členů Mezinárodní rady muzeí ICOM. Hlavním posláním Českého výboru ICOM je podpora zapojení českých muzejních pracovníků do globální mezinárodní komunity. Podporuje především účast na konferencích mezinárodních výborů ICOM v zahraničí či jejich pořádání u nás, dále výstavní a publikační aktivity s mezinárodním přesahem.

<http://www.wipo.int/treaties/en/ip/marrakesh/>

Informace na internetových stránkách Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) týkající se Marrákešské smlouvy a iniciativ WIPO s touto mezinárodní smlouvou spojených. Odkaz obsahuje přehled smluvních stran Marrákešské smlouvy.

<http://www.accessiblebooksconsortium.org/portal/en/index.html>

Informace o projektu ABC Consortium, jehož cílem je zvyšovat počet knih ve formátech dostupných nevidomým a zpřístupňovat je těmto osobám. Do projektu jsou zapojeny organizace zastupující osoby se zrakovým a podobným postižením, např. Světová unie nevidomých, knihovny pro nevidomé, organizace zastupující autory a nakladatele a kolektivní správci práv, viz

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/implementation-marrakesh-treaty-eu-law>

Informace na internetových stránkách Evropské komise ke směrnici a nařízení souvisejících s Marrákešskou smlouvou.

<https://www.npu.cz/cs/planujete-vylet>

Internetové stránky NPÚ, kde v sekci „plánujete výlet“ nalezne zájemce informace o připravovaných akcích a také objektech ve správě organizace včetně informace, zda je objekt přístupný pro návštěvníka se zdravotním postižením a jaké služby nabízí.

NPÚ je rovněž aktivní na sociálních sítích: <https://www.facebook.com/NPU.cz/>, <https://www.facebook.com/hradyzamkyaostatni/>

http://www.eurokeycz.com/1_info.html

Internetové stránky věnované projektu Euroklíč, který už více než dvacet let efektivně pomáhá lidem se sníženou schopností pohybu. Dlouhodobým cílem projektu je zajistit osobám se sníženou schopností pohybu na celém území ČR rychlou a důstojnou dostupnost veřejných sociálních a technických kompenzačních zařízení.

Oblast 8.2: Přístupnost kulturních budov

Gestor: Ministerstvo kultury (MK)

Právní rámec

Mezinárodní právní předpisy

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením:

- Článek 9: Přístupnost
- Článek 30: Účast na kulturním životě, rekreace, volný čas a sport

Evropské právní předpisy

Oblast přístupnosti budov právní předpisy Evropské unie neupravují.

Právní předpisy ČR

- Zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Jde o základní Právní rámec pro obor muzeí. V § 10a, odst. 4 jsou definovány standardy fyzické dostupnosti: „*Standardem fyzické dostupnosti je odstraňování, pokud to stavební podstata příslušné nemovitosti dovolí nebo to není z jiných závažných důvodů vyloučeno, architektonických a jiných bariér znemožňujících osobám s omezenou schopností pohybu a orientace užívání standardizovaných veřejných služeb.*“

- Usnesení vlády ČR ze dne 14. července 2014 č. 568 k Vládnímu plánu financování Národního rozvojového programu mobility pro všechny na období 2016-2025

Zajišťuje obcím financování bezbariérových úprav staveb, které slouží pro kulturní akce (knihovny, kina, divadla, kulturní sály, kostely).

Aktuální stav přístupnosti

Aktuálně je zpřístupněna většina muzejních objektů ve správě státu pro osoby se zdravotním postižením a rovněž velká část objektů vedlejších. Většina hlavních budov státních příspěvkových organizací v gesci odboru muzeí je vybavena vizuální signalizací pro neslyšící, piktogramy s Braillovým písmem či systémem sdělení pomocí akustických signálů pro nevidomé. Většina budov je již rovněž vybavena evakuačními výtahy umožňujícími přepravu osobám s omezenou schopností pohybu a orientace. Nicméně vzhledem k historickému charakteru velké části budov je jejich zavádění komplikované a u některých budov (např. historická budova Národního muzea či historické budovy Moravského zemského muzea) je lze zavést až v rámci celkové rekonstrukce, což je průběžně realizováno. V posledních letech byly bezbariérové přístupy zřízeny v rámci rekonstrukcí historických budov Uměleckoprůmyslového musea v Praze (2017) a Národního muzea (2018, další úpravy

2019). V roce 2013 byla po celkové rekonstrukci upravena na bezbariérovou i Knihovna Slezského zemského muzea (historická budova muzea již bezbariérová je).

V oblasti památkové péče současný stav odpovídá situaci, kdy Národní památkový ústav spravuje památkové objekty, při jejichž správě je vyvažován veřejný zájem na zajištění přístupu osob se zdravotním postižením do těchto památek veřejným zájmem na zachování kulturního dědictví v souladu s mezinárodními úmluvami a národními předpisy.

Objekty ve správě Národního památkového ústavu, které jsou přístupné návštěvníkům, tedy především hrady a zámky, jsou ze své stavební podstaty bariérové. Jako takové byly za účelem obrany ve většině také budovány. Snahou Národního památkového ústavu je umožnit přístup vždy alespoň do části objektu (nádvoří, zahrada, park, sala terrena – na těchto místech se často konají také kulturní akce) osobám s nejrůznějšími typy postižení. Musí se tak ovšem díť vždy s ohledem jak na kulturní hodnoty, tak především na bezpečí návštěvníků i zaměstnanců.

V rámci Národního rozvojového programu mobility pro všechny probíhají bezbariérové úpravy staveb, ve kterých jsou pořádány kulturní akce (zpřístupňování knihoven, kin, divadel a kulturních sálů).

Přínosy a změny v posledních letech

V rámci plnění opatření Národního plánu podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015–2020 byla zpřístupněna většina muzejních objektů pro osoby se zdravotním postižením. Při rekonstrukcích historických budov (Národní muzeum, Uměleckoprůmyslové museum v Praze) byl bezbariérový přístup jedním ze základních požadavků v rámci projektu. Zvýšil se jak počet evakuačních výtahů, tak i počet výstav a doprovodných projektů, které na tyto skupiny návštěvníků se speciálními potřebami cílí.

V oblasti památkové péče došlo k navázání strategické spolupráce Národního památkového ústavu (NPÚ) s Národní radou osob se zdravotním postižením ČR – v roce 2017 bylo podepsáno Memorandum o spolupráci. S NRZP byl dohodnut postup, jakým budou její koordinátoři kontaktovat NPÚ s návrhy na zlepšení přístupnosti objektů osobám se zdravotním postižením.

Dále se Národní památkový ústav aktivně zapojil do projektu Euroklíč.

Výhled do následujících pěti let

V uvedeném zpřístupňování se bude pokračovat i nadále, např. u historických budov Moravského zemského muzea je však zpřístupňování osobám s pohybovým postižením odvislé od zahájení a financování celkové rekonstrukce. Výtah rovněž plánuje i Muzeum umění Olomouc v komplikované budově Arcibiskupského zámku v Kroměříži, a to v rámci operačního programu (IROP) pro oblast sociální integrace a podporu kulturních památek a muzeí, s výhledem do roku 2020. Výhledově se rovněž počítá s evakuačním/bezbariérovým výtahem při rekonstrukci Blücherova paláce Slezského zemského muzea.

Jedním z tematických okruhů dotačního programu Podpora expozičních a výstavních projektů je zpřístupnění expozic a výstav osobám s omezenou schopností pohybu a orientace, nicméně aktuálně mohou být finanční prostředky poskytovány pouze jako neinvestiční, takže je nelze použít např. na stavbu rampy či výtahu pro osoby se zdravotním postižením. Aby mohly být poskytovány i jako investiční, probíhá snaha o jejich změnu v rámci „programového financování“, tedy zařadit je do programu SMVS/EDS. S ohledem na nový Národní plán podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2021–2025 a z něj vyplývajících úkolů a rovněž v rámci výše uvedené potřeby poskytování investičních příspěvků z programu bude Samostatné oddělení muzeí Ministerstva kultury žádat o výrazné

navýšení rozpočtu, aby se zajistilo zlepšení přístupu osob se zdravotním postižením ke kulturnímu dědictví.

V oblasti památkové péče budou realizována adaptační opatření pro osoby se zdravotním postižením ve spolupráci s NRZP, která budou uváděna do praxe opět s ohledem na zachování památkových hodnot, bezpečnost všech dotčených skupin a také rozpočtové možnosti organizace.

Bylo prodlouženo období pro financování Národního rozvojového programu mobility pro všechny do roku 2025, což umožňuje financovat další odstraňování bariér ve stavbách s využitím pro kulturu.

Návrhy organizací OZP na zlepšení přístupnosti

ASNEP:

1. Zvukové informace převést do textové podoby.
2. Požadavek, aby cena včetně poskytovaných slev (ZTP, ZTP/P) byla viditelně umístěna na pultu pokladny.

NRZP:

3. Zpřístupňovat další objekty, i ty památkově chráněné.

SONS:

4. Požadavek, aby muzea více zpřístupňovala své sbírky pro návštěvníky se zrakovým postižením. Zrakově postiženým návštěvníkům nepomůže pouze bezbariérová budova, pokud v ní budou všechny exponáty ve skleněných vitrínách, takže se k nim nedostane. Je třeba věnovat se více i takovým řešením expozic, při kterých je možné exponáty vnímat nejen zrakem přes sklo, ale i hmatem či sluchem, kdy jsou expozice více interaktivní.

Způsoby kontroly a orgány, na něž se mohou v této oblasti OZP obracet

Kontrolu v muzeích a galeriích provádí zřizovatel organizace. V případě státních příspěvkových organizací v gesci Ministerstva kultury je příslušným orgánem právě Ministerstvo kultury. Odbor muzeí Ministerstva kultury má pak přímo v gesci 17 muzeí a galerií:

Národní muzeum,

Moravské zemské muzeum,

Slezské zemské muzeum,

Národní galerie v Praze,

Moravská galerie v Brně,

Muzeum umění Olomouc,

Uměleckoprůmyslové museum v Praze,

Národní technické muzeum,

Technické muzeum v Brně,

Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou,

Muzeum loutkářských kultur,

Husitské muzeum v Táboře,

Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm,
Muzeum Jana Amose Komenského v Uherském Brodě,
Památník Lidice,
Památník Terezín,
Památník národního písemnictví.

Odkazy na další zdroje informací

<http://www.upm.cz/index.php?language=cz&page=113>

Vedle zpřístupnění zrekonstruované budovy Uměleckoprůmyslového musea v Praze roku 2017 a zavedení možnosti bezbariérového přístupu do budovy proběhly úpravy usnadňující vstup občanům se zdravotním postižením také v historické budově Národního muzea. Ta byla po rekonstrukci otevřena 28. října roku 2018 a výrazným příspěvkem v této oblasti bylo vyhrazení vstupu pro osoby s omezenou schopností pohybu a orientace z Vinohradské ulice. Viz např. <https://www.nm.cz/navstivte-nas/objekty/muzejni-komplex-narodniho-muzea>.

<https://www.npu.cz/cs/planujete-vylet>

Národní památkový ústav přistoupil k zásadní vizuální i strukturální proměně vlastních internetových stránek (www.npu.cz), které díky kompatibilitě většiny obsahu se softwarem pro předčítání textu reflektují potřeby slabozrakých a nevidomých (inspirace je čerpána z blogu POSLEPU). V sekci „plánujete výlet“ nalezne zájemce informace o připravovaných akcích a také objektech ve správě organizace včetně informace, zda je objekt přístupný pro návštěvníka se zdravotním postižením a jaké služby nabízí.

Národní památkový ústav je rovněž aktivní na sociálních sítích: <https://www.facebook.com/NPU.cz/>, <https://www.facebook.com/hradyzamkyaostatni/>

<http://www.nrzp.cz/>

Národní rada osob se zdravotním postižením ČR (NRZP) byla založena v červnu 2002 jako střešová organizace sdružující spolky osob se zdravotním postižením.

http://www.eurokeycz.com/1_info.html

Internetové stránky věnované projektu Euroklíč, který už více než dvacet let efektivně pomáhá lidem se sníženou schopností pohybu. Dlouhodobým cílem projektu je zajistit osobám se sníženou schopností pohybu na celém území ČR rychlou a důstojnou dostupnost veřejných sociálních a technických kompenzačních zařízení.

Oblast 8.3: Přístupnost knihoven

Gestor: Ministerstvo kultury (MK)

Právní rámec

Mezinárodní právní předpisy

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením:

- Článek 21: Svoboda projevu a přesvědčení a přístup k informacím
- Článek 30: Účast na kulturním životě, rekreace, volný čas a sport

Evropské právní předpisy

Není známo, že by vztah knihoven a osob se zdravotním postižením upravovala evropská legislativa. Lze však uvést:

- Rozhodnutí Evropské komise č. C(2013) 1893 final ze dne 16. 4. 2013, podle kterého knihovny plní veřejný úkol a povinnost zpřístupňování kulturního dědictví všem bez rozdílu.

Právní předpisy ČR

- Zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon v několika ustanoveních obsahuje podmínku poskytování těchto služeb rovným způsobem všem bez rozdílu.

Aktuální stav přístupnosti

Knihovny poskytující veřejné knihovnické a informační služby dle zákona č. 257/2001 Sb. nabízejí tyto služby všem rovným způsobem bez rozdílu. Jako povinné a bezplatné služby knihovny poskytují:

- zpřístupňování knihovních dokumentů z knihovního fondu knihovny nebo prostřednictvím meziknihovních služeb z knihovního fondu jiné knihovny,
- ústní bibliografické, referenční a faktografické informace a rešerše,
- zprostředkování informací z vnějších informačních zdrojů, zejména informací ze státní správy a samosprávy,
- přístup k informacím na internetu, ke kterým má knihovna bezplatný přístup.

Většina knihoven poskytuje snížené registrační poplatky pro seniory a držitele průkazu ZTP.

Značná bariéra dostupnosti služeb knihoven spočívá v jejich umístění v nevhodných objektech:

- 52 % knihoven nemá bezbariérový vstup do budovy, nejhůře jsou na tom knihovny v nejmenších obcích do 1 000 obyvatel (61 %),
- 42 % knihoven nemá zajištěn bezbariérový přístup po všech prostorách knihovny, nejhůře jsou na tom knihovny v nejmenších obcích do 1 000 obyvatel a knihovny v městech 20 001 až 40 000 obyvatel (49 %).

Tuto situaci řada knihoven řeší nabídkou speciálních služeb, tj. nabízí těm uživatelům, kteří mají problémy s fyzickou docházkou do knihovny, donášku vypůjčených knih přímo do místa bydliště.

Ministerstvo kultury zřizuje Knihovnu a tiskárnu pro nevidomé K. E. Macana (dále jen „KTN“). KTN je, v souladu s knihovním zákonem, knihovnou s univerzálním knihovním fondem, která působí v oblasti zprostředkování informací občanům se zrakovým postižením, jimž poskytuje veřejné knihovnické a informační služby, digitalizuje texty, pořizuje, vyrábí, vydává a rozšiřuje: zvukové publikace a zvukové záznamy, tiskoviny v Braillově a zvětšeném písmu, reliéfní grafiku, periodický tisk a neperiodické publikace.

Ročně KTN pro nevidomé čtenáře vytiskne v Braillově písmu 50 titulů knih, vydá reliéfní nástěnný, stolní (bodový a zvětšený černo-tiskový) a bodový kapesní kalendář, vedle externích 3 vlastní časopisy (čtvrtletníky), ve zvukových studiích načte 150 knih a dalších 220 zpracuje z běžné distribuce.

Ministerstvo kultury dále každoročně vyhláší dotační titul Knihovna 21. století, v němž jsou provozovatelům knihoven poskytovány dotace na nákup zvukových knih, a dotační řízení

VISK 3, v němž jsou poskytovány dotace na nákup technických zařízení a softwaru umožňujících zpřístupnění knihovních fondů, elektronických informačních zdrojů a služeb v knihovnách lidem nevidomým, slabozrakým a se sluchovým postižením a úpravy internetových stránek pro potřeby nevidomých a slabozrakých.

Národní knihovna ČR s finanční podporou MK vydala v roce 2014 metodickou příručku pro práci knihoven s uživateli s postižením „Rovný přístup. Standard Handicap Friendly“, viz https://ipk.nkp.cz/docs/Rovny_pristup.pdf.

V květnu 2014 proběhl průzkum dostupnosti služeb knihoven osobám se specifickými potřebami (lidé se zdravotním postižením, příslušníci menšin, sociálně vyloučené osoby aj.) s cílem zjistit, jak byly v praxi knihoven realizovány požadavky knihovního zákona na rovný přístup ke službám všem bez rozdílu, jeho výstupy jsou přístupné v metodické příručce, viz výše.

V rámci činnosti Svazu knihovníků a informačních pracovníků ČR působí několik specializovaných sekcí, které se v různém kontextu věnují oblasti osob se zdravotním postižením:

- **Sekce služeb osobám se specifickými potřebami** - cílem činnosti sekce je vést živou diskuzi mezi pracovníky knihoven, návštěvníky knihoven z řad osob se specifickými potřebami i další odbornou veřejností a docílit toho, aby se knihovny staly pro klienty se specifickými potřebami důležitým partnerem, na kterého se mohou obrátit s jistotou, že dostanou kvalitní služby.

<https://www.skipcr.cz/odborne-organy/sekce-sluzeb-osobam-se-specifickymi-potrebami>

- **Sekce SKIP 60+** - cílem činnosti sekce je vytvářet platformu pro výměnu zkušeností a nápadů, jak zlepšovat služby pro cílovou skupinu lidí seniorského věku. Sdružuje individuální i institucionální členy, kteří se zajímají o problematiku aktivního stárnutí a programů s ním spojených. Podílí se na vytváření koncepcí a metodických pokynů, spolupracuje s podobně zaměřenými institucemi a navazuje kontakty s knihovnami v zahraničí.

<https://www.skipcr.cz/odborne-organy/60>

- **Sekce knihovníků – trenérů paměti** – sdružuje pracovníky knihoven, kteří se aktivně věnují trénování paměti.

<https://skip-treneri-pameti.webnode.cz/o-nas/>

Přínosy a změny v posledních letech

Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana:

Roku 2009 bylo zahájeno fungování Digitální internetové knihovny Wiking Biblio, později pouze Digitální internetová knihovna Biblio, která uživateli KTN (registrace na základě potvrzení od očního lékaře či kopie ZTP/P a prohlášení s ověřeným podpisem) umožňuje přímo poslouchat či stahovat MP3 soubory a digitalizované texty z katalogu knihovny výhradně pro jeho vlastní potřebu. Registrovaným uživatelem může být vedle fyzické osoby také osoba právnická, tzn. knihovna, která má tak možnost jednotlivé tituly objednávat, kupovat a stahovat pro své čtenáře, kteří splňují stejné podmínky jako čtenáři KTN.

Metodicky KTN řídí specializovaná oddělení knihoven, které poskytují své služby čtenářům se zdravotním postižením. Jedná se o těchto šest knihoven: Knihovna města Hradce Králové, Severočeská vědecká knihovna Ústí nad Labem, Knihovna Jiřího Mahena v Brně, Knihovna města Ostravy, Šmidigerova knihovna Strakonice a Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje. Tyto knihovny mají ke čtenářům v jednotlivých regionech blíže a mají zdarma k dispozici veškerou produkci KTN. Podstatně větší je počet knihoven, které fond zvukových knih od KTN

nakupují: jde o 64 knihoven, z nichž některé mají přístup k celé produkci KTN na základě paušální platby, jež se odvíjí od počtu obyvatel. Služby pro ostatní knihovny jsou naplňovány na základě objednávek konkrétních titulů. Od zmíněné šestice poboček je zároveň odlišuje širší okruh uživatelů: mohou poskytovat zvukové záznamy nejen občanům se zrakovým postižením, ale se zdravotním postižením obecně. Metodicky zaměstnanci knihovny působí také na různých knihovnických seminářích (např. pravidelné semináře Zvukové knihy v Třebíči), kde informují o vydavatelském plánu a nových technických detailech digitální knihovny.

Na konci června 2018 byl pro uživatele KTN zahájen provoz další služby – systém pro zpřístupnění periodického tisku lidem se zrakovým postižením s názvem CAMELOT.

Služba FriendlyVox:

Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR (SKIP) v roce 2018 realizoval celostátní projekt pro knihovníky ve spolupráci s firmou FriendlyVox. Projekt FriendlyVox pomáhá už téměř tři roky osobám se zrakovým postižením. Počítače v knihovnách jsou připojovány ke službě FriendlyVox a personál knihovny je proškolen tak, aby nevidomému člověku mohl pomoci při práci s internetem. Současně dochází také k vzájemné komunikaci a informačnímu propojení mezi knihovnou a místně příslušnou servisní organizací poskytující služby osobám se zrakovým postižením.

BIBLIOWEB:

SKIP již 20 let organizuje soutěž o nejlepší internetové stránky knihoven BIBLIOWEB. Jedním z hlavních kritérií hodnocení je přístupnost internetových stránek pro osoby se zrakovým postižením. V této kategorii se také uděluje zvláštní cena Blind Friendly Web.

Znakoknihy:

Krajská vědecká knihovna v Liberci připravila unikátní projekt „znakoknih“, tj. webovou aplikaci v textové a obrazové podobě, která umožní neslyšícím uživatelům jinou formu čtení. Obsah je zobrazován jako text a zároveň i jako vizuální záznam překladu textu do znakového jazyka. Takto byly zpracovány publikace Český ráj a jeho tajemství L. Seifertové a O zahradě P. Čecha.

Výhled do následujících pěti let

V souladu s prioritami Koncepce rozvoje knihoven v ČR na léta 2021–2027 bude věnována pozornost především těmto opatřením a záměrům:

- zajistit rovný přístup k informačním zdrojům a dostupnost služeb knihoven všem obyvatelům
- rozvíjet schopnost knihoven aktivně reagovat na různorodé potřeby uživatelů.

KTN: V následujících letech je v plánu další rozvoj Digitální internetové knihovny Biblio i systému pro zpřístupnění periodického tisku lidem se zrakovým postižením – CAMELOT.

Odstraňování bariér dostupnosti knihovnických a informačních služeb pro osoby se zdravotním postižením, zejména:

- fyzické dostupnosti – výstavba, rekonstrukce knihoven s cílem snížení bariér,
- digitální dostupnosti – zpřístupňování digitálních dokumentů a elektronických informačních služeb s ohledem na potřeby osob se zdravotním postižením.

Návrhy organizací OZP na zlepšení přístupnosti

Ministerstvo kultury neeviduje požadavky na zlepšení přístupnosti v této oblasti, osoby se zdravotním postižením komunikují přímo s KTN a provozovateli knihoven, kteří podávají žádosti do dotačních řízení dle svého uvážení a potřeb v této oblasti.

Způsoby kontroly a orgány, na něž se mohou v této oblasti OZP obracet

Kontrolu povinností vyplývajících provozovatelům knihoven z knihovního zákona provádí Ministerstvo kultury, které je zároveň zřizovatelem KTN.

Probíhá průběžné vyhodnocování implementace Koncepce rozvoje knihoven v ČR na léta 2017–2020 (Ministerstvo kultury).

Odkazy na další zdroje informací

<https://www.ktn.cz/intro>

<https://www.mkcr.cz/oblast-knihoven-532.html> (VISK 3 i Knihovna 21. století)

<https://www.skipcr.cz/odborne-organy/sekce-sluzeb-osobam-se-specifickymi-potrebami>

<https://www.skipcr.cz/odborne-organy/60>

<https://skip-treneri-pameti.webnode.cz/o-nas/>

Oblast 9: Přístupnost výrobků a služeb

Gestor: Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO), úprava výrobků a především služeb vymezených směrnicí EAA spadá gesčně pod více resortů např. MK, MD, MF, MPO, MPSV

Zajištění co nejširšího množství výrobků, vybavení, zařízení a služeb naplňujících pravidla univerzálního designu umožňuje osobám se zdravotním postižením efektivnější zapojení do života společnosti. Spolu s rozvojem moderních technologií mohou být vyvíjeny výrobky, služby, vybavení a zařízení včetně informačních a komunikačních reflektující specifické potřeby jednotlivců.

K diskriminaci osob se zdravotním postižením, jakž i ostatních spotřebitelů, nesmí docházet při prodeji výrobků a ani při poskytování služeb, na což dohlíží Česká obchodní inspekce.

Právní rámec

Mezinárodní právní předpisy

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením:

- Článek 4: Obecné závazky
- Článek 5: Rovnost a nediskriminace
- Článek 9: Přístupnost

Evropské právní předpisy

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/882 ze dne 17. dubna 2019 o požadavcích na přístupnost u výrobků a služeb

Směrnice nazývaná také jako European Accessibility Act – Evropský akt přístupnosti (dále jen „EAA“) zajišťuje harmonizaci požadavků na přístupnost určitých výrobků a služeb, přispěje také k lepší a plynulejší funkci vnitřního trhu EU. Lhůta pro její transpozici je tak do 28. června 2022.

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/2161 ze dne 27. listopadu 2019 (dále jen „Doprovodná směrnice“)

Směrnice upravuje čtyři stávající spotřebitelské směrnice - směrnici 93/13/EHS (o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách), směrnici 98/6/ES (o ochraně spotřebitelů při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli), směrnici 2005/29/ES (o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu) a směrnici 2011/83/EU (o právech spotřebitelů). Lhůta pro transpozici Doprovodné směrnice je do 28. listopadu 2021.

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828 ze dne 25. listopadu 2020 o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů a o zrušení směrnice 2009/22/ES

Směrnice zavádí možnost podání zástupné (resp. hromadné) žaloby jménem spotřebitelů. Institut zástupných žalob na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů bude použitelný v případě porušení širokého spektra unijních předpisů, a to jak obecných předpisů na ochranu spotřebitele, tak zvláštních předpisů z odvětví finančních služeb, energetiky nebo telekomunikace. Díky hromadným žalobám budou efektivněji vymahatelné i drobnější (tzv. „bagatelní“) nároky, k jejichž uplatňování před soudem spotřebitelé doposud přistupovali, s ohledem na finanční zátěž v podobě nákladů na řízení a právní zastoupení, jen málokdy.

Právní předpisy ČR

- Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon stanovuje zejména požadavky na výrobky při jejich dodávání na trh, dále pak na osoby, které tyto výrobky uvádějí na trh a další požadavky na osoby pověřené k činnostem podle tohoto zákona. K zákonu jsou vydány prováděcí předpisy, které pak požadavky na jednotlivé výrobky konkretizují. Zákon č. 22/1997 Sb. neupravuje žádné požadavky na výrobky z hlediska přístupnosti výrobků a služeb pro osoby se zdravotním postižením.

- Zákon č. 90/2016 Sb., o posuzování shody stanovených výrobků při jejich dodávání na trh, ve znění pozdějších předpisů

Zákon stanoví technické požadavky na výrobky, které jsou pak konkretizovány v jednotlivých prováděcích předpisech, dále stanoví požadavky na osoby, které výrobky dodávají na trh. Jedná se o předpis implementační, jímž se provádí směrnice stanovující požadavky na výrobky, včetně několika nařízení EU stanovující požadavky na výrobky (např. v oblasti lanových drah nebo osobních ochranných prostředků). Zákon č. 90/2016 Sb. neupravuje žádné požadavky na výrobky z hlediska přístupnosti výrobků a služeb pro osoby se zdravotním postižením.

- Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů

Zákon o ochraně spotřebitele upravuje některé podmínky podnikání důležité pro ochranu spotřebitele, stanoví příslušné orgány dozoru, jež kontrolují, zda jsou stanovené povinnosti dodržovány, a v případě porušení povinností jsou oprávněny ukládat sankce.

Zákon v § 6 obsahuje zákaz diskriminace spotřebitele, když konkrétně uvádí, že „*Prodávající nesmí při prodeji výrobků nebo poskytování služeb spotřebitele diskriminovat*“. Za diskriminaci se ve smyslu tohoto ustanovení a v souladu s judikaturou Nejvyššího správního soudu považují praktiky, které při srovnatelných transakcích nedůvodně znevýhodňují některé spotřebitele před jinými. Zákon o ochraně spotřebitele nevyjmenovává konkrétní důvody zakázané diskriminace, k posuzování se vždy přistupuje ad hoc podle skutkových okolností daného případu.

- Zákon č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci, ve znění pozdějších předpisů

Aktuální stav přístupnosti

V České republice aktuálně není přístupnost výrobků a služeb samostatně řešena.

V oblasti ochrany spotřebitele platí obecný zákaz diskriminace, který se vztahuje na všechny spotřebitele bez rozdílu. Posuzování forem diskriminace se provádí v konkrétních případech na základě skutkových okolností případů.

Přínosy a změny v posledních letech

V roce 2015 Evropská komise předložila návrh směrnice EAA - tzv. Evropského aktu přístupnosti. Cílem směrnice je přispět ke zlepšení řádného fungování vnitřního trhu, odstranit překážky pro volný pohyb přístupných výrobků a služeb z hlediska potřeb osob se zdravotním postižením na úrovni EU a těmto překážkám předcházet. Směrnice by měla napomoci členským státům dostát závazkům, jež jim vyplývají z Úmluvy, pokud jde o přístupnost.

V oblasti ochrany spotřebitele v posledních letech nedošlo k žádným legislativním změnám. Česká obchodní inspekce jako jeden z dozorových orgánů v působnosti Ministerstva průmyslu a obchodu se kontrole naplňování § 6 zákona o ochraně spotřebitele věnuje a vymáhá jeho dodržování. Diskriminaci osob se zdravotním postižením věnuje Česká obchodní inspekce zvláštní pozornost.

Výhled do následujících pěti let

Směrnici EAA je třeba transponovat do vnitrostátního práva, čímž dojde ke zlepšení situace v oblasti přístupnosti vybraných výrobků a služeb, například počítačů a operačních systémů, platebních terminálů, chytrých telefonů či TV přístrojů, dále například telefonních služeb, bankovníctví, elektronického obchodování a některých prvků služby letecké, železniční a vodní dopravy (internetové stránky, mobilní služby, elektronické lístky, informace). Směrnice je tak svým rozsahem zcela unikátní a dotýká se velkého množství sektorových odvětví.

Návrhy organizací OZP na zlepšení přístupnosti

Obecné požadavky:

1. Pokračovat v kontrole dodržování zákazu diskriminace uvedeného v § 6 zákona o ochraně spotřebitele.

ASNEP:

2. Zajistit tlumočnicka do českého znakového jazyka, aby neslyšící klient nepodepsal něco, čemu nerozumí.

SONS:

3. Pro osoby se zrakovým postižením je důležité legislativně řešit přístupnost platebních terminálů, bankomatů, vyvolávacích systémů, případně i dalších informačních či prodejních automatů ve veřejném prostoru.

Způsoby kontroly a orgány, na něž se mohou v této oblasti OZP obracet

Česká obchodní inspekce kontroluje právnické a fyzické osoby prodávající nebo dodávající výrobky a zboží na vnitřní trh, poskytující služby nebo vyvíjející jinou podobnou činnost na vnitřním trhu nebo provozující tržiště (tržnice), pokud podle zvláštních právních předpisů nevykonává tento dozor jiný správní úřad.

Česká obchodní inspekce je dále oprávněná provádět kontrolu dodržování zákazu diskriminace uvedeného v § 6 zákona o ochraně spotřebitele; Česká národní banka pak u osob podléhajících jejímu dohledu při výkonu činnosti, kterou tyto osoby vykonávají na základě povolení, licence nebo registrace České národní banky; Energetický regulační úřad na úseku podnikání v energetických odvětvích; Český telekomunikační úřad na úseku služeb elektronických komunikací a poštovních služeb; u profesí vykonávaných členem komory s povinným členstvím příslušné orgány stanovené zvláštním předpisem a celní úřady při provozování hazardních her.

V oblasti uvádění výrobků na trh působí i další orgány dozoru, pokud tak o nich stanoví zvláštní zákon, např. Drážní úřad nebo Český báňský úřad. Tyto kontrolní orgány však nevykonávají dozor z hlediska přístupnosti výrobků a služeb pro osoby se zdravotním postižením.

Odkazy na další zdroje informací

https://www.coi.cz/wp-content/uploads/2020/03/COI_2020_WEB.pdf

Výroční zpráva o činnosti České obchodní inspekce za rok 2019 popisující mimo jiné činnost tohoto dozorového orgánu v oblasti diskriminace.

Oblast 10: Cestovní ruch

Gestor: Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR)

Cestovní ruch je nedílnou a velmi významnou součástí volného času osob se zdravotním postižením, napomáhá zvyšovat kvalitu života i míru zapojení do společnosti. Ačkoliv tato oblast z větší části spadá mimo oblast působnosti veřejné správy a upraveny jsou zejména podmínky pro uzavírání smluv a způsob poskytování informací, je přístupnost v této oblasti rozvíjena nepřímo prostřednictvím odstraňování bariér ve veřejném prostoru a veřejných budovách včetně kulturních zařízení.

Právní rámec

Mezinárodní právní předpisy

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením:

- Článek 30: Účast na kulturním životě, rekreace, volný čas a sport

Evropské právní předpisy

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2302 ze dne 25. listopadu 2015 o souborných cestovních službách a spojených cestovních službách

Právní předpisy ČR

- Zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání a o výkonu některých činností v oblasti cestovního ruchu, ve znění pozdějších předpisů

Podmínky pro živnostenské podnikání obecně stanovuje zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Zákon č. 159/1999 Sb. tyto podmínky ještě doplňuje, především ve vztahu k činnosti cestovních agentur a cestovních kancelářů.

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Ačkoliv MMR není gestorem občanského zákoníku, cestovního ruchu se týká část občanského zákoníku upravující smlouvu o zájezdu (§ 2521 a násl.), která byla rovněž novelizována podle požadavků výše uvedené evropské směrnice od 1. července 2018.

Aktuální stav přístupnosti

Přístupnost služeb v oblasti cestovního ruchu není nijak specificky upravena. Současná právní úprava však připouští, aby např. předmluvní informace byly zákazníkovi podány telefonicky, stejnou formou může být uzavřena smlouva o zájezdu a následné potvrzení o zájezdu může být vydáno zákazníkovi textovou formou (tj. postačí i e-mailem).

Přínosy a změny v posledních letech

V návaznosti na výše uvedenou evropskou směrnici novela zákona č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání a o výkonu některých činností v oblasti cestovního ruchu, ve znění pozdějších předpisů, od 1. července 2018 rozšířila práva osob s omezenou schopností pohybu. Týká se tzv. předmluvní informační povinnosti prodejce zájezdu (cestovní kanceláře nebo cestovní agentury), která má povinnost před tím, než zákazník učiní závaznou objednávku nebo před uzavřením smlouvy o zájezdu mj. informovat o tom, zda jsou cesta nebo pobyt obecně vhodné pro osoby s omezenou schopností pohybu a na žádost zákazníka podat přesné informace o vhodnosti cesty nebo pobytu s ohledem na potřeby konkrétního zákazníka. To platí i u smluv o zájezdu uzavřených po telefonu.

Obdobnou informační povinnost má pořadatel zájezdu, který tyto údaje má uvádět ve smlouvě o zájezdu, příp. v potvrzení o zájezdu.

V případě, že pořadatel zájezdu nemůže v důsledku nevyhnutelných nebo mimořádných okolností zajistit repatriaci (tj. bez zbytečného odkladu a bez dodatečných nákladů pro zákazníka rovnocennou přepravu do místa odjezdu, nebo do jiného místa, na němž se smluvní strany dohodly), nese pořadatel náklady na nezbytné ubytování, pokud možno v rovnocenné kategorii, obecně pak nejvýše tři noci na jednoho zákazníka. Toto omezení výše nákladů se však nevztahuje, mj. na osoby s omezenou schopností pohybu ve smyslu v letecké dopravě, a všechny osoby, které je doprovázejí, jakož i osoby, které potřebují zvláštní lékařskou pomoc, za předpokladu, že pořadateli sdělily své zvláštní potřeby alespoň čtyřicet osm hodin před zahájením zájezdu.

Ocitne-li se zákazník v této situaci nebo v nesnázích, je pořadatel zájezdu povinen poskytnout mu neprodleně pomoc (např. tím, že sdělí údaje o zdravotních službách, místních úřadech a konzulární pomoci, je nápomocen se zprostředkováním komunikace na dálku nebo pomůže

najít náhradní cestovní řešení). Zavinil-li si zákazník nesnáze sám, může pořadatel za svou pomoc požadovat přiměřenou náhradu skutečně vynaložených nákladů.

Výhled do následujících pěti let

V současné době MMR neplánuje změny aktuálně platné právní úpravy. Je však otevřeno podnětům a návrhům v této oblasti.

Návrhy organizací OZP na zlepšení přístupnosti

Ministerstvo pro místní rozvoj neeviduje požadavky na zlepšení přístupnosti v této oblasti.

Způsoby kontroly a orgány, na něž se mohou v této oblasti OZP obracet

Kontrolu provádějí v mezích své působnosti obecní živnostenské úřady, které jsou také orgány příslušnými ukládat sankce za porušení povinností stanovených zákonem č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání a o výkonu některých činností v oblasti cestovního ruchu, ve znění pozdějších předpisů.

Odkazy na další zdroje informací

<http://mmr.cz/cs/Ministerstvo/Cestovni-ruch/Novela-2018>

Platné znění zákona č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání a o výkonu některých činností v oblasti cestovního ruchu, ve znění pozdějších předpisů, a části občanského zákoníku (smlouva o zájezdu).

<https://www.coi.cz/informace-o-adr/>

Informace o mimosoudním řešení spotřebitelských sporů (ADR) při České obchodní inspekci.

3. Závěr

Zajištění přístupnosti veřejné správy a veřejných služeb je jedním z důležitých předpokladů pro naplnění zásady rovného přístupu a nediskriminace osob se zdravotním postižením. Jedná se o problematiku, která se dotýká mnoha důležitých oblastí života ve společnosti, od zajištění přístupné komunikace s úřady, dostupných a přístupných informací, přístupných služeb včetně služeb týkajících se volnočasových aktivit, až po zajištění mobility a bezbariérovosti veřejně využitelných budov.

Oblast přístupnosti se zejména v posledních deseti letech významně rozvíjí, základní principy a povinnosti týkající se zajištění přístupnosti veřejné správy a veřejných služeb se prolínají do všech činností státní správy i samosprávy a jsou obsaženy ve strategických dokumentech i relevantních právních předpisech. I přesto je nezbytné v realizaci dílčích změn vedoucích ke zlepšení přístupnosti aktivně pokračovat a přijímat opatření, která budou vyplývat nejen z rozvoje digitalizace a technologického pokroku, ale která budou také reflektovat opodstatněné návrhy a požadavky osob se zdravotním postižením a organizací hájících jejich práva.

Období změn a zlepšení stavu přístupnosti přinese s ohledem na nezbytnou implementaci právních předpisů Evropské unie a prohlubování naplňování Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením prostřednictvím nového Národního plánu i následujícím obdobím. Mezi nejvýznamnější směrnice je možné zařadit směrnici, která umožní využívat tísňové linky prostřednictvím SMS zprávy, či směrnici EAA, která zajistí přijetí základních požadavků na přístupnost výrobků a služeb, které dosud nebyly v právním řádu České republiky upraveny.

Jedním se základních pilířů přístupnosti veřejné správy a veřejných služeb je stále zajištění přístupných informací a výběr vhodného způsobu komunikace s osobami se zdravotním postižením. Proto je nezbytné pokračovat ve zvyšování znalostí a povědomí o aspektech a specifikách komunikace s osobami s různými druhy zdravotního postižení a šíření osvěty o zajištění rovného přístupu a zákazu diskriminace nejen u zaměstnanců veřejné správy, ale také v rámci celé společnosti.